

RUIMTELIJKE AGENDA **DE PEEL**

Een gezamenlijke ruimtelijke agenda
met het landschap als basis

conceptversie 31 juli 2017

RUIMTELIJKE AGENDA DE PEEL

Een gezamenlijke ruimtelijke agenda
met het landschap als basis

conceptversie 31 juli 2017



Gemeente Helmond



Gemeente Laarbeek



CONCEPT

Voorwoord

Voor u ligt de Ruimtelijke Agenda voor de Peel. Dit is het derde product van de samenwerkende overheden in de Peel. Nieuwe partner bij deze Ruimtelijke Agenda is waterschap Aa en Maas. Ons waterschap is een natuurlijke partner in het ruimtelijke domein. Met de samenwerking in deze Ruimtelijke Agenda toont het waterschap haar vernieuwde ambities voor de Peel.

De Ruimtelijke Agenda geeft samen met de Economische Agenda uitwerking aan de Strategische Visie “De Peel maakt het in Brainport”. De Peel staat aan de vooravond van een aantal grote transitieopgaven die onze gemeentegrenzen overstijgen. Met deze Ruimtelijke Agenda willen wij bewust sturing geven aan deze transformatie. Bijzonder aan deze Ruimtelijke Agenda is dat deze gelijktijdig is opgesteld met de Integrale Strategie Ruimte van de Metropoolregio Eindhoven. Door een maximale uitwisseling van informatie en beelden is verzekerd dat er vanaf de start een grote strategische samenhang is.

In de komende tijd zullen de colleges, gemeenteraden, dagelijks en algemeen bestuur zich ter besluitvorming buigen over onze gezamenlijke Ruimtelijke Agenda. Daarna hoop en vertrouw ik erop dat we in eendracht samen de handen uit de mouwen steken en samen met het Innovatiehuis invulling geven aan de ambitie en programma's in Ruimtelijke Agenda voor de Peel.

Leon van de Moosdijk

Wethouder gemeente Someren

CONCEPT

Inhoudsopgave

Inleiding: Een gezamenlijke ruimtelijke agenda met het landschap als basis 9

1. Het verbindend landschap van de Peel 11

- 1.1 De Peelvenen en ontginningen
- 1.2 Het Aa-dal en kanalen
- 1.4 Het stedelijk netwerk van de Peel

2. Maatschappelijk economische opgaven met ruimtelijke impact in de Peel 19

- 2.1 Economische opgaven: De Peel maakt het in Brainport
- 2.2 Woon- en leefklimaat: De Peel in de metropoolregio
- 2.3 Bereikbaarheid: slimme verbindingen
- 2.4 Energietransitie en klimaatadaptatie
- 2.5 Transitie landelijk gebied

3. Drie programma's 27

- 3.1 'Nieuwe ontginning' van het grootschalig agrarisch landschap
- 3.2 Nieuwe parklandschappen van de Aa
- 3.3 Versterken van het stedelijk netwerk van de Peel

4. Uitvoering 35

CONCEPT

Inleiding: Een gezamenlijke ruimtelijke agenda met het landschap als basis

De Peelregio staat aan de vooravond van een aantal grote transitieopgaven op het gebied van landbouw, energie, klimaat, economie en veranderende wensen omtrent het wonen en werken. Deze transitieopgaven zijn deels ingegeven door veranderingen die op de Peel afkomen en deels doordat de regio zich bewust wil transformeren naar een regio met een uitmuntende circulaire economie en hierin voorop wil lopen. Het landschap¹ vervult een sleutelrol om draagvlak te krijgen voor de transitieopgaven en deze ruimtelijk vorm te geven.

De Peelregio heeft een sterke eigen identiteit met een cultuur van handen uit de mouwen steken. De Peellanders ontleen hun identiteit aan het landschap dat zij hebben ontgonnen en hebben bewerkt. Door het landschap van stad en platteland centraal te stellen kan dat de verbinding vormen tussen de Peellanders en de ruimtelijke veranderingen die de transitieopgaven met zich meebrengen. De ruimtelijke impact van de transitieopgaven moet het landschap versterken of juist nieuwe kwaliteiten hieraan toevoegen².

De Ruimtelijke agenda is vooral geen masterplan of blauwdruk voor de regio, maar een document dat als inspiratie dient voor ruimtelijke ontwikkelingen door verschillende betrokkenen en uit te nodigen. De Ruimtelijke agenda voor de Peel is één van de onderdelen, naast de Strategische visie en de Economische agenda die zal bijdragen aan de concretisering van de opgaven waar de Peel voor staat. Uiteindelijk doel van de Ruimtelijke agenda is bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving zodat het prettig (en veilig) wonen, werken en recreëren is en waar tegelijkertijd het vestigingsklimaat wordt versterkt. Daarnaast adresseert de Ruimtelijke agenda ontwikkelingen in de bredere omgeving van de

Peel: de Metropoolregio Eindhoven en de provincies Noord-Brabant en Limburg. Ze fungeert daarom ook als agenda voor ontwikkelingen in de Peel in relatie tot de Integrale Strategie ruimte van de Metropoolregio Eindhoven, de Bereikbaarheidsagenda, Sterk Brabants Netwerk en de provinciale omgevingsvisie.

De Ruimtelijke agenda geeft een gemeenschappelijk gedragen visie op de kwaliteit van de leef- en werkomgeving van de Peelregio. Deze visie op de ruimtelijke kwaliteit van de regio is de leidraad voor verdere toekomstige ontwikkelingen. Het landschap van de Peelvenen en ontginningen, het landschap van het Aa-dal en kanalen en het stedelijk netwerk van de Peel vormen tezamen de kwalitatieve onderlegger. Deze zullen in hoofdstuk 1 beschreven worden.

De samenwerkende Peelgemeenten staan voor een vijftal opgaven die de gemeentegrenzen overstijgen en een zekere mate van urgentie kennen. Deze opgaven kennen een maatschappelijk economische dynamiek met ruimtelijke impact: het versterken van de economische positie binnen Brainport, veranderende wensen omtrent het woon- en leefklimaat binnen de metropoolregio, slimme verbindingen maken om de bereikbaarheid te garanderen, energietransitie en klimaatadaptatie en de transitie van de landbouw. In hoofdstuk 2 staan deze opgaven centraal.

In hoofdstuk 3 worden drie integrale programma's beschreven waarin een kwalitatief beeld wordt geschetst waar de Peelregio in 2030 wil staan met betrekking tot het aanpakken van de opgaven:

- Nieuwe ontginning van het grootschalig agrarisch landschap
- Nieuwe parklandschappen van de Aa
- Versterken van het stedelijk netwerk van de Peel

¹ In deze Ruimtelijke agenda wordt het landschap benaderd als het geheel van het landelijk gebied inclusief het stedelijk netwerk dat bestaat uit de kernen en de verbindende infrastructuur.

² Zie het advies van de Raad voor de Leefomgeving (2016): "Verbindend landschap".

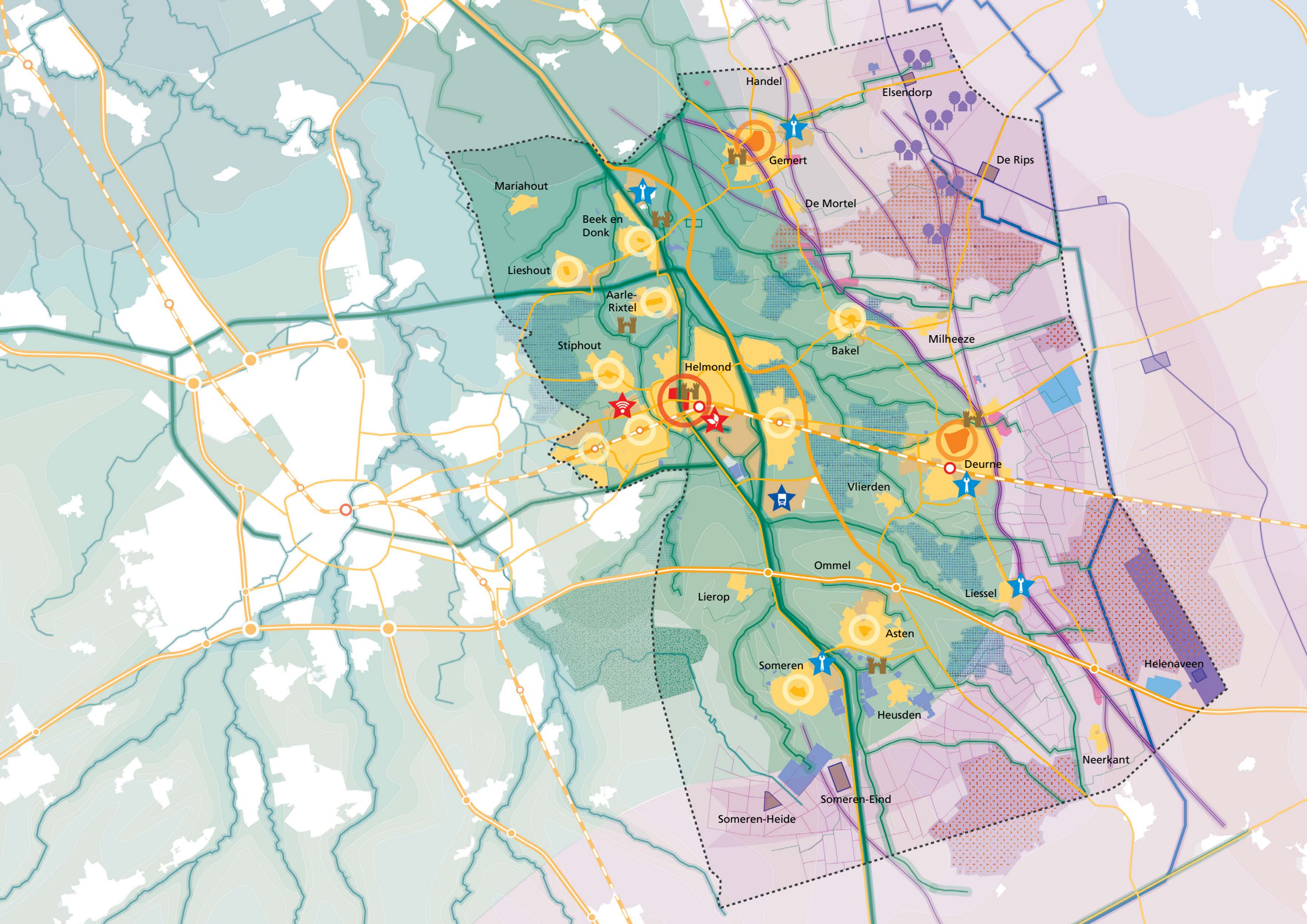
De Ruimtelijke Agenda is een eerste aanzet om te komen tot een gemeenschappelijk gedragen ruimtelijk beleid. Aansluitend zal de uitwerking plaatsvinden van de drie programma's naar concrete afspraken over doelen en de termijnen waarbinnen resultaten moeten worden behaald. De drie programma's zijn een kapstok voor reeds lopende projecten en voor de nieuw te entameren projecten en initiatieven. In het laatste hoofdstuk wordt de uitvoering uiteengezet. Dit is gelijk het meest dynamische deel van de Ruimtelijke agenda: projecten zullen worden afgerond en nieuwe initiatieven zullen zich aandienen.

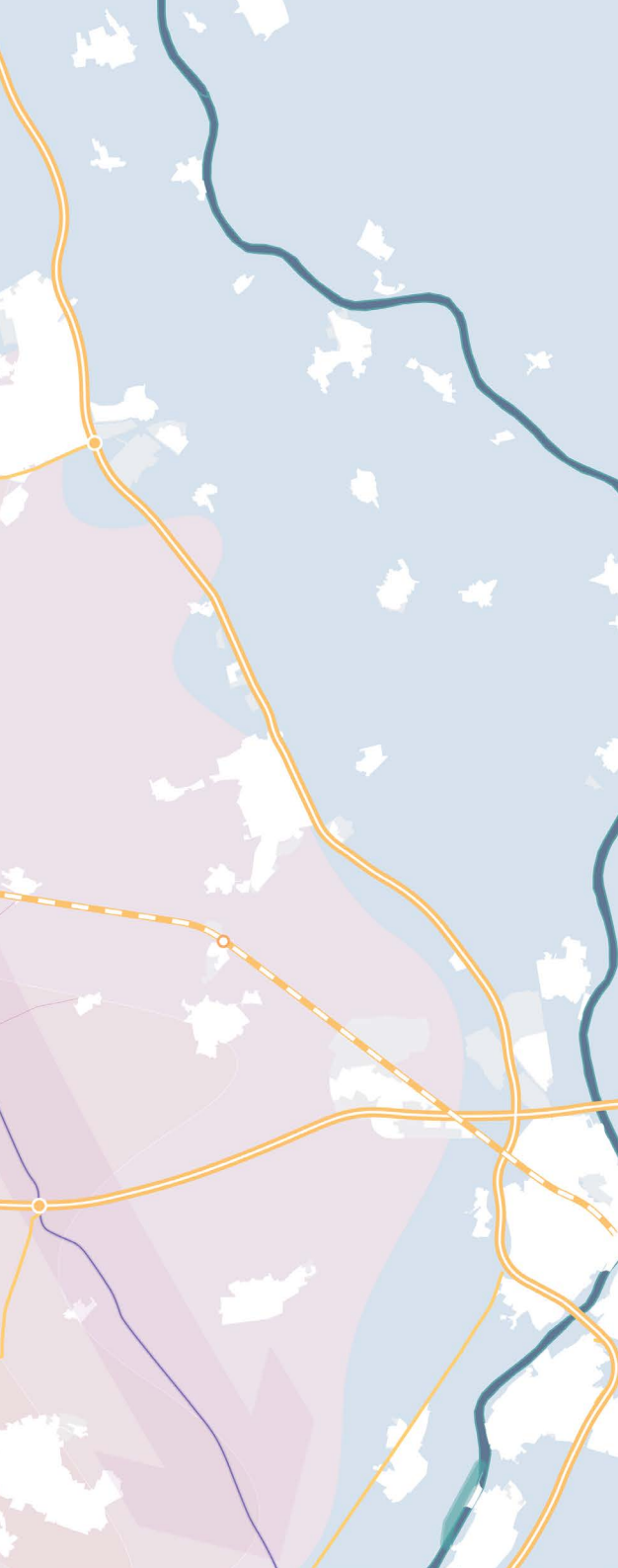
Verbindend Landschap

Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (RLI), 2016

“De raad richt zich in het advies ‘Verbindend landschap’ op de rol van landschap bij het realiseren van de grote ruimtelijke opgaven en positioneert landschap daarbij in het hart van het nieuwe omgevingsbeleid. De opgaven die voortvloeien uit de energietransitie, de klimaatadaptatie en de transformatie van het landelijk gebied zullen het landschap ingrijpend veranderen. Bewoners hechten aan hun landschap en als het landschap niet op een goede manier wordt betrokken bij de grote ruimtelijke opgaven zullen de benodigde veranderingen niet of moeilijker gerealiseerd kunnen worden. De transitie kunnen alleen slagen als er waarde aan het landschap wordt toegevoegd. De raad bepleit in zijn advies om het landschap leidend te maken bij het realiseren van urgente maatschappelijke opgaven en burgers daarbij te betrekken.”

Hoofdaanbeveling RLI: “Stel landschap centraal bij de ruimtelijke vormgeving van duurzaamheidstransities en verbind daarmee de samenleving met deze transitie én met de kwaliteit van het veranderende landschap.”





1

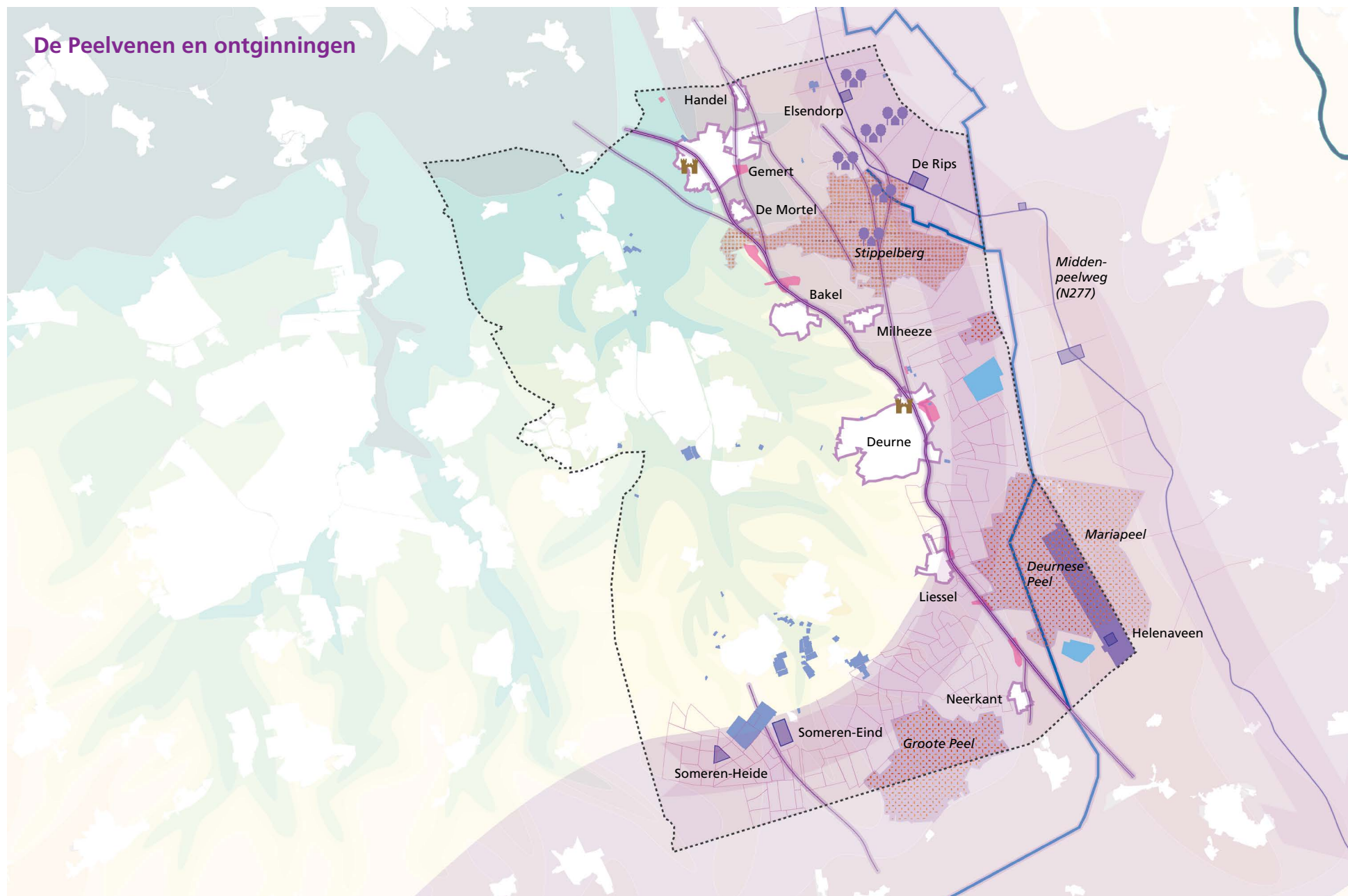
Het verbindend landschap van de Peel

De Ruimtelijke agenda bestrijkt het grondgebied van zes gemeenten in de Peelregio: Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren. Het gebied kent grote ruimtelijke kwaliteiten en diversiteiten: van beekdalen, vennen, wijstgronden, bossen en heidevelden tot historische kernen, kastelen, unieke woonwijken en levendige dorpsharten en stadscentra. Deze gebiedskwaliteiten staan tegelijkertijd vaak onder druk en zijn toe aan vernieuwende impulsen.

Het gebied kent een veelkleurig palet aan ruimtegebruik: van dorpse tot hoogstedelijke woonmilieus, in agribusiness, innovatieve maakindustrie, toeristisch-recreatieve voorzieningen en zorgvoorzieningen. De Peelregio is een dynamisch gebied waar buitengebied, platteland en stedelijk leven elkaar ontmoeten en in steeds wisselende intensiteiten en vormen met elkaar verweven zijn. De Peelregio is stevig verankerd in de Metropoolregio Eindhoven, maar kent ook ruimtelijke en economische verbindingen met Noordoost Brabant en Noord-Limburg.

De verschillende soorten ruimtegebruik zijn genesteld in twee onderscheidende landschappen: De Peelvenen en -ontginningen en het Aa-dal met haar kanalen. Deze twee landschappen worden gekenmerkt door natuurlijke elementen en structuren en, niet in de laatste plaats, door de verschillende agrarische cultuurlandschappen. Ze scheppen voorwaarden voor het ruimtegebruik. De twee landschappen kennen een sterke noord-zuid oriëntatie. Het stedelijk netwerk van de Peel ligt hier als het ware doorheen gevlochten en verbindt door middel van wegen, sporen, kanalen en fietspaden grote en kleine kernen met elkaar. Deze structuur kent een sterke oost-west oriëntatie door de ligging van het spoor, de A67 en Eindhoven met haar werkgelegenheid, voorzieningen en cultureel aanbod en een noord-zuid oriëntatie langs het kanaal en de N279. De twee landschappen en het stedelijk netwerk vormen het ruimtelijk kader, de basis, voor ontwikkelingen uit het verleden en heden en geven voorwaarden aan transitieopgaven voor de toekomst.

De Peelvenen en ontginningen



Legenda

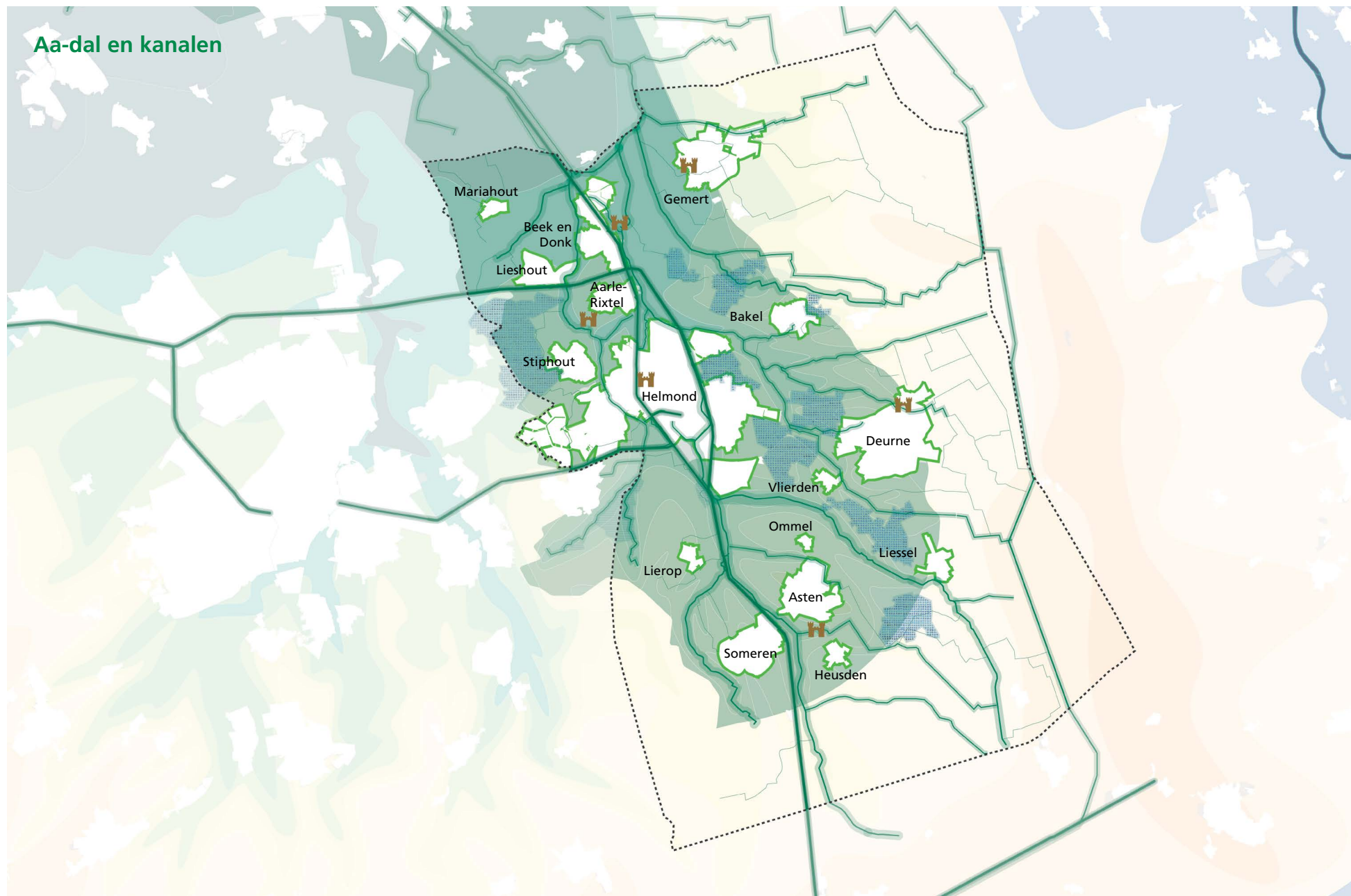
-  Agro-as
-  Ontginningsdorpen
-  Ontginningslijnen (grootsch. verkaveling)
-  Middenpeelweg
-  Hoofdpeelrand breuk
-  Overige peelbreuken
-  Breukdorpen
-  Wijstgronden
-  Peelraamstelling
-  Pelen (Grote Peel, Deurnese Peel, Mariapl.)
-  Landgoed De Stippelberg, ontginningsbos
-  Overige landgoederen
-  Glastuinbouwgebied
-  Glastuinbouwgebied - in ontwikkeling
-  Beschermd gezicht Helenaveen
-  Kastelen



1.1 De Peelvenen en ontginningen

De Peel is een hoogveengebied en grootschalig ontginningslandschap dat zich verder uitstrekt dan de grenzen van de samenwerkende gemeenten. In Nationaal Park De Groote Peel is nog te zien hoe het vroegere hoogveen- en heidegebied er ooit uit zag. De vroegere ontoegankelijkheid van het gebied heeft geleid tot een rijkdom aan mythen en sagen over de Peel. Ter bevordering van de ontginning is o.a. de Middenpeelweg aangelegd. Dit heeft geleid tot de stichting van een reeks nieuwe kernen. Bijzonder fenomeen in de Peel is de Peelrandbreuk. Op een aantal plekken is de breuk zichtbaar aan de oppervlakte. Langs de breuklijn zijn gebieden met wijst ontstaan: ijzerrijke kwelgronden op de hoger gelegen gedeelten. De Peel vormde het grensgebied tussen Gelre en Brabant. Langs de breuklijn ligt een reeks van kastelen als verdedigingswerk. De Peelraamstelling is een andere monumentale verdedigingslijn. Het Peel- of Defensiekanaal met de naastgelegen kazematten is nog steeds op vele plekken te herkennen in het landschap.





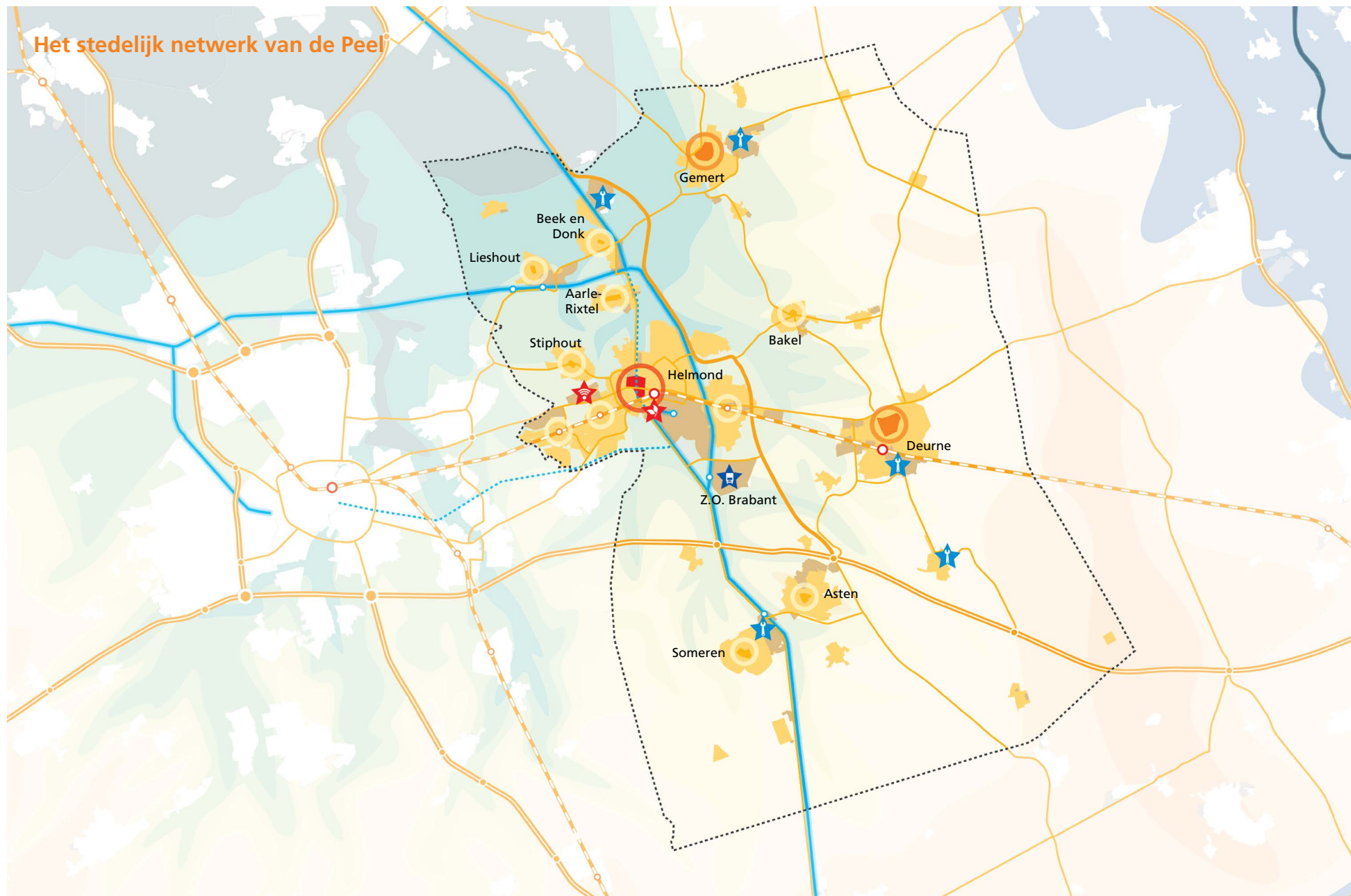
Legenda

-  Hoofdwaterloop Aa-dal
-  Overige waterlopen
-  Kanalen
-  Productiebossen
-  Aa dorpen en steden
-  Kastelen

1.2 Het Aa-dal en kanalen

De Aa is een grotendeels gekanaliseerde beek die in noordelijke richting stroomt. Het watersysteem van de Aa kent vele toevoerende beken en waterlopen, zoals de Astense Aa en de Goorloop. Het westelijk deel van de Peel watert af op het watersysteem van de Aa. Nederzettingen zijn ontstaan op de akkercomplexen tussen de lagere natte beekdalen. Tussen de verschillende beken liggen ontginningsgronden. Op de hogere, drogere voormalige heideterreinen zijn productiebossen aangeplant. Op een aantal plekken is de beek inmiddels weer 'gerenaturaliseerd' door deze weer de ruimte te geven om te meanderen. Naast ecologische voordelen draagt dit ook bij aan een betere waterveiligheid ten tijde van grote regenval. Het lineaire karakter van de lopen is van cultuurhistorische waarde: vaak zijn ze al in de Middeleeuwen gegraven. De Aa was ooit bevaarbaar van Helmond tot 's-Hertogenbosch.. Dat de Zuid-Willemsvaart zo dichtbij de Aa loopt is logisch: het dal van de Aa was de laagste plek in het landschap en het meest geschikt hiervoor. De Zuid-Willemsvaart en de Aa zijn van belang voor de toevoer van zoetwater voor de agrarische bedrijvigheid en industrie. Naast de Aa zijn tal van kastelen te vinden.



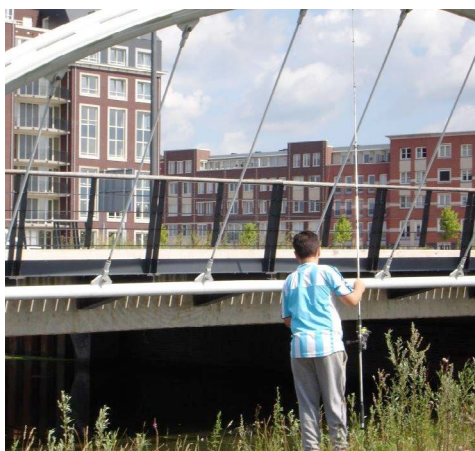


Legenda

- Stedelijk voorzieningencentrum
- Voorzieningshart - middelgroot
- Voorzieningshart - klein
- Bedrijventerrein
- ★ Automotive Campus
- ★ Food Tech Campus / Green Campus
- ★ Bovenregionaal (logistiek) bedrijventerrein
- ★ Innovatieve en technische maakindustrie
- Spoorlijn
- IC-station
- Station
- Snelweg
- Hoofdweg
- Kanaal - met beroepsvaart
- Kanaal - zonder beroepsvaart
- Haven / overslagpunt

1.3 Het stedelijk netwerk van de Peel

Helmond is het stedelijke centrum van de Peelregio met regionale voorzieningen. Op zijn beurt is Helmond als tweede stad in de Metropoolregio complementair aan Eindhoven. Het netwerk strekt zich in alle windrichtingen uit van het centrum van Helmond tot in de levendige en vitale dorpen en buurtschappen. Belangrijke assen van (stedelijke) ontwikkeling zijn de A67, A270, N279, de N615, de stedelijke inprikkers en het spoor en stationsomgevingen tussen Eindhoven en Deurne. Belangrijke motoren van de 'New Economy' met kennisintensieve bedrijvigheid zijn de Automotive Campus, de Food Tech Campus en de Green Campus. Het stedelijk netwerk heeft een grote dynamiek en kent daarmee grote uitdagingen om tot een betere afstemming te komen op het vlak van voorzieningen, draagvlak, woningbouwdiversificatie en bedrijventerreinenprogrammering.







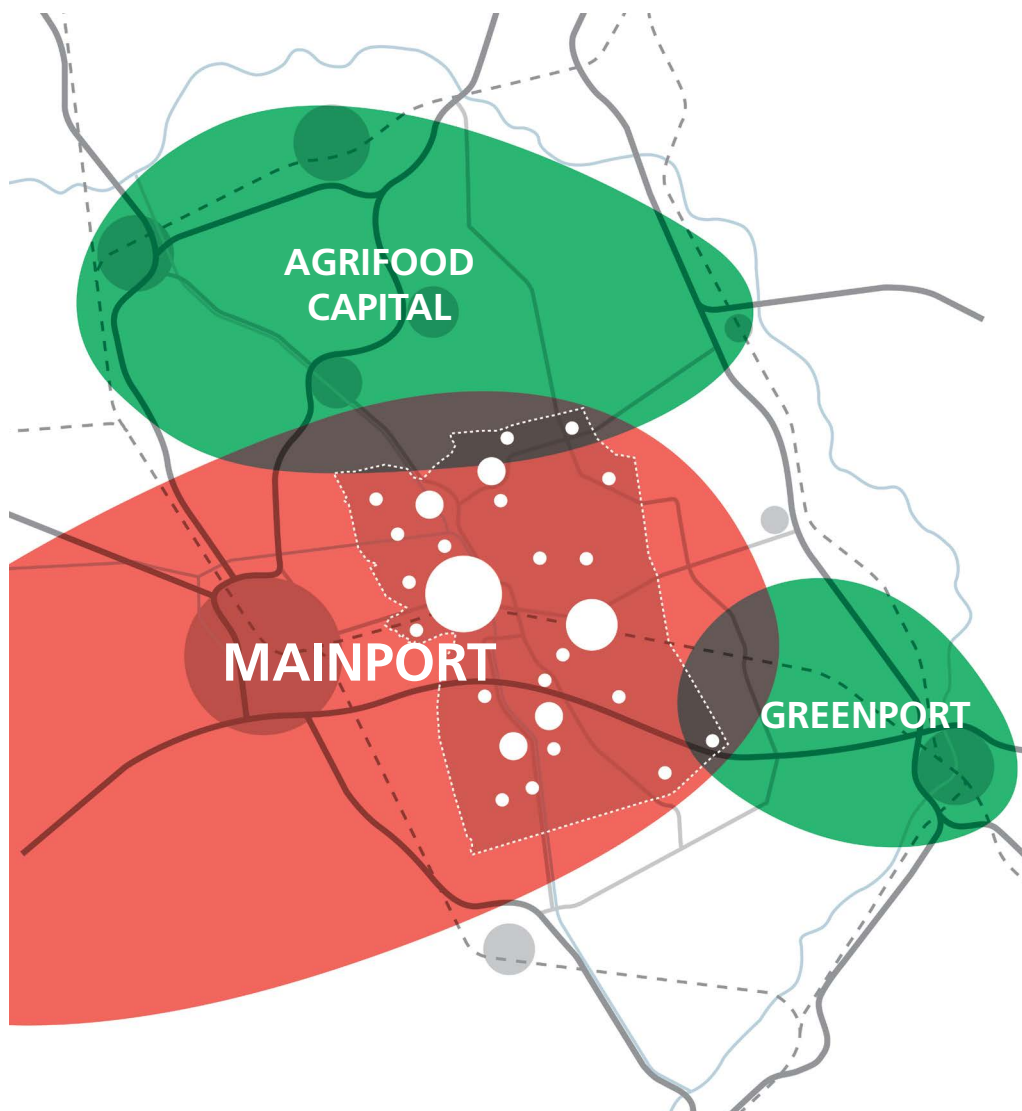
2

Maatschappelijke economische opgaven met ruimtelijke impact in de Peel

De dynamiek in de Peel is groot. Onder de ambitie 'De Peel maakt het in Brainport' wordt gewerkt aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor agro & food, automotive, slimme maakindustrie, zorg en vrijetijdseconomie. Voorwaarden hiervoor zijn een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, sterke omgevingskwaliteit, goede bereikbaarheid en infrastructuur die allen duurzaam zijn en rekening houden met verandering van energie en klimaat.

De Peelregio is een samenwerking tussen zes gemeenten die weten wat ze zelf willen. Vaak biedt samenwerking meerwaarde. Enerzijds om meer karakter toe te voegen aan de Peel en ervoor te zorgen dat de groeiende druk op de ruimte in de regio niet ten koste gaat van het aantrekkelijke landschap, de draagkracht voor voorzieningen overeind blijft en om de regionale bereikbaarheid te waarborgen. Anderzijds om een gevarieerd aanbod van woon- en werkgebieden te realiseren, dat recht doet aan de specifieke regionale verschillen en kwaliteiten en de rol die de Peelregio speelt in Brainport / Metropoolregio Eindhoven.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de grote steden de motoren zijn van de economische ontwikkeling van Nederland. De steden ontwikkelen zich tot een hecht verbonden stedelijk netwerk (metropool). Het landelijk gebied vormt de contramal en tegelijkertijd ook een integraal onderdeel van dat stedelijke netwerk. Dit geldt ook voor de Peel als integraal onderdeel van de Metropoolregio Eindhoven. Met de gezamenlijk geformuleerde ambitie 'De Peel maakt het in Brainport' is een belangrijke richtinggevende stap gezet om de vanzelfsprekende en onmisbare positie van de Peel binnen de Metropoolregio Eindhoven te versterken. Er is een vijftal specifieke ontwikkelingen die de gemeentegrenzen binnen de Peelregio overstijgen en urgentie kennen: economische ontwikkeling, veranderend woon- en werkklimaat, toekomstbestendige bereikbaarheid, klimaatadaptatie en energietransitie, en de transitie van het landelijk gebied.



2.1 Economische ontwikkeling: De Peel maakt het in Brainport

De Peel is een drager van de Brainport regio waar concrete actie hoog in het vaandel staat. Praktische toepassing van nieuwe vindingen en daar nieuwe bedrijvigheid uit genereren is een kracht van de Peel die van oudsher heeft bijgedragen aan de welvaart. Waar Brainport een ambitie heeft geformuleerd "Naar een top economische regio van wereldformaat" heeft De Peel haar ambitie gevat onder de vlag: "De Peel maakt het in Brainport". Hieronder zijn de economische (speerpunt)sectoren voor de Peel verder uitgewerkt.

Agro & Food Basis voor de speerpuntsector Agro & Food is de ambitie die provinciaal is geformuleerd: Brabant wil behoren tot de slimste en duurzaamste agrofoodregio's van Europa. Een topsector die vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid opereert en die kansen grijpt op het gebied van innovatie en slim verbindings zoekt met andere sectoren om producten met hoge toegevoegde waarde te maken. De Peel vormt een belangrijke drager waarbij de Agro & Food enerzijds een duidelijke relatie heeft met de transitie van het landelijk gebied (primaire productie) en anderzijds met de verwerking van de producten uit de primaire sector inclusief de technische begeleiding daarvan in de foodprocessing waar bijv. Helmond met het Food Tech Park als onderdeel van Brainport.

In de Uitvoeringsagenda Agro & Food zet de Peel richting 2020 in op een uitvoeringsagenda met drie programma's:

- Een vernieuwend agro programma dat samen met agrarische ondernemers invulling geeft aan het bevorderen van ontwikkelingen en investeringen in innovatieve technologie in de primaire landbouw, het vormgeven van nieuwe verdienmodellen en de bevordering van ondernemerschap. Daarnaast zal er ruimte moeten worden gezocht voor de gewenste ontwikkelingen van de agrarische ondernemers in de Peel, van stoppende ondernemers tot duurzaam intensiverende ondernemers.
- Een food programma waarbinnen wordt ingezet op het opzetten van een cluster gericht op de productie van diverse plantaardige inhoudsstoffen uit grond- en reststoffen, het opzetten van een eiwitcluster en het ontwikkelen van gezonde voeding voor bepaalde doelgroepen. Daarnaast wordt er ingezet op marktontwikkeling waarbij wordt gezocht naar nieuwe product-markt concepten, passend bij de ontwikkeling van nieuwe voedingsmiddelen.
- Een biobased / new business programma dat inzet op de crossovers tussen de verschil-

lende lijnen met als kader de biobased/circulaire economie. De focus is gericht op het terugwinnen van plantaardige- en dierlijke inhoudsstoffen, mineralen en meststoffen en brandstoffen/ energetische benutting van reststromen.

Automotive In Nederland is een groot aantal bedrijven actief in de automotive sector en deze bedrijven bevinden zich voor een belangrijk deel in zuid Nederland (50%). De gemeente Helmond heeft zich de afgelopen jaren enorm ingespannen om een spilrol te gaan vervullen in de automotive sector en is erin geslaagd om een automotive campus te ontwikkelen waar partijen als TNO, Fontys, Benteler en de clusterorganisatie Automotive NL zich hebben gevestigd. Daarnaast is de N270 / A270 ingericht als automotive proeftuin waar innovaties op het gebied van duurzaamheid en slimme mobiliteit worden getest.

In de Uitvoeringsagenda Automotive zet de Peel richting 2020 in op het versterken van het innovatief vermogen van de regionale automotive sector. Hierbij wordt er gestreefd naar een doorontwikkeling van de Automotive Campus tot een internationale hotspot op het gebied van slimme en groene mobility.

Slimme maakindustrie De Peel heeft een sterke vertegenwoordiging van hoogwaardige maakindustrie bedrijven waar door middel van high tech productieprocessen, producten worden gefabriceerd. Deze bedrijven, waaronder textielindustrie, mechatronicabedrijven en metaalbedrijven vormen een belangrijke drager van de economie in de Peel.

In de Uitvoeringsagenda Slimme Maakindustrie zet de Peel richting 2020 in op een intensivering van samenwerking tussen de maakbedrijven, om samen met hen de mogelijkheden en kansen van marketing, (circulaire) productontwikkeling, industrie 4.0 en internationalisering te verkennen en te benutten.

Zorg De Peel kent een gevarieerde samenstelling van zorgorganisaties die uiteenloopt van grote institutionele partijen tot kleinschalige, bottom-up opgezette zorgcoöperaties. Alle activiteiten zijn gericht op een gezond en gelukkig leven voor de inwoners van de Peel. In een veranderende samenleving verandert echter ook de zorgbehoefte: mensen worden steeds ouder en willen zo lang mogelijk zelfredzaam zijn. Hierdoor groeit de vraag naar kwalitatief hoogwaardige, efficiënte en betaalbare zorg en dit is dé uitdaging waar zorgaanbieders de

komende jaren voor staan.

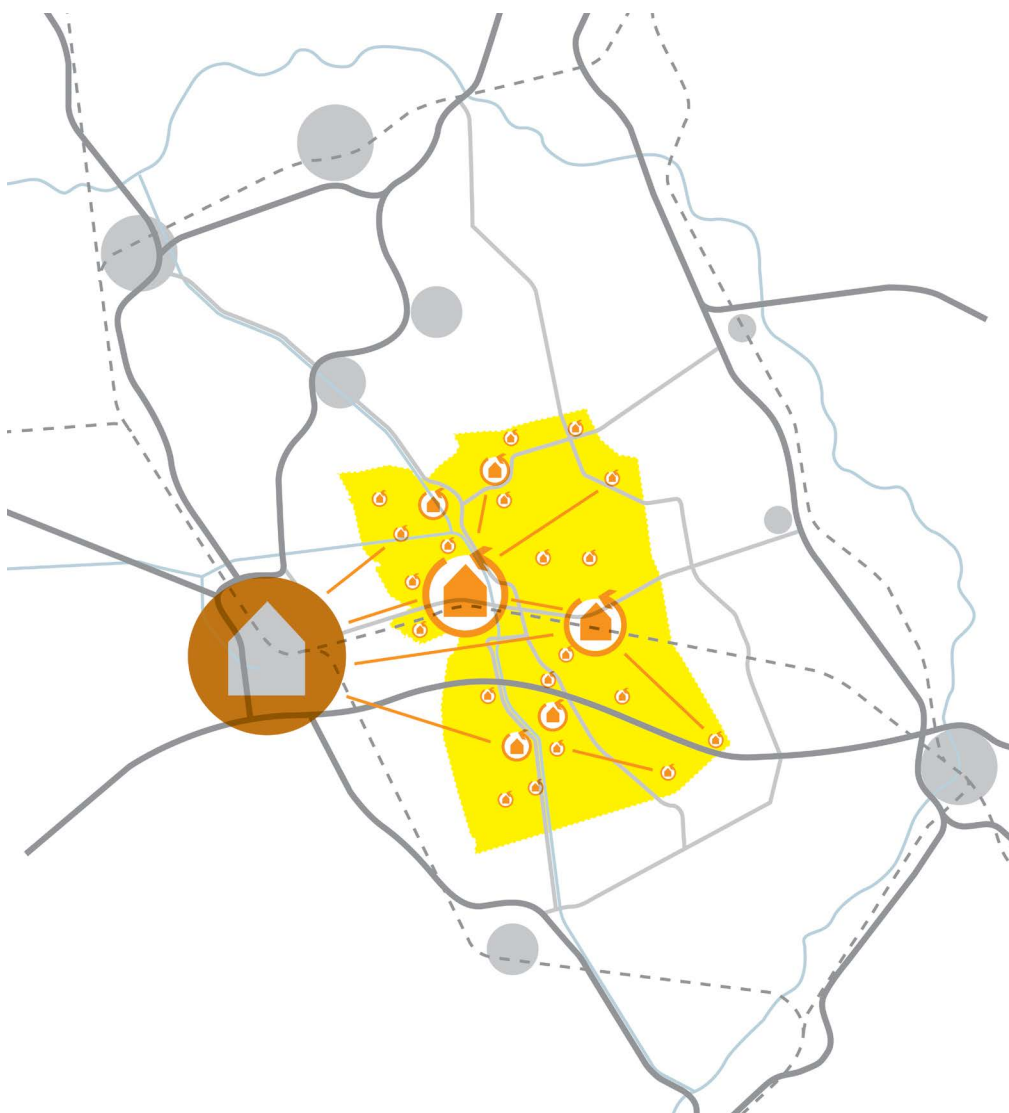
In de Uitvoeringsagenda Zorg zet de Peel richting 2020 in op een verdere intensivering van de samenwerking binnen De Peel op met name innovatie en e-Health toepassingen om het hoofd te bieden aan de toekomstige zorgvraag. Het nemen van een voortrekkersrol binnen de Brainport regio is een ambitie waarvan de mogelijkheden verkend zullen worden en waarbij concrete activiteiten en voortgang een essentiële voorwaarde zal zijn.

Vrijetijdseconomie Vrijetijdseconomie is binnen de Peel een breed verankerde sector, uiteenlopend van kleinschalige dagrecreatie tot grootschalige verblijfsrecreatie waarmee een aantrekkelijk Peelbreed aanbod kan worden neergezet. Bezoekers vanuit de Peel maar ook van ver daarbuiten moeten de Peel met al haar kwaliteiten kunnen beleven en de bedrijvigheid daaromheen moet zich verder kunnen ontwikkelen. Samenwerking op Peelniveau creëert meer slagkracht naar buiten toe, maar kan ook binnen de Peel schaalvoordelen opleveren zonder dat dit direct tot concurrentie hoeft te leiden.

In de Uitvoeringsagenda Vrijetijdseconomie zet de Peel richting 2020 in op “de basis op orde en De Peel in de etalage”. In meer detail betekent dit dat de recreatieve basisinfrastructuur (routenetwerken) Peelbreed op orde wordt gebracht zodat bezoekers drempelloos door de gehele Peel kunnen recreëren. Daarnaast wordt de informatie over recreatiemogelijkheden slim en laagdrempelig ontsloten en worden er in de verschillende gemeenten initiatieven ontwikkeld om tot een nog aantrekkelijkere Peel te komen (landschap, beleving en trekpleisters). Tot slot zullen de marketingstrategieën die per gemeente zijn vormgegeven worden samengebracht onder één Peel paraplu (waarbij ook de lokale strategieën blijven) waarmee de Peel zich profileert naar de wereld. Hierbij wordt ook gekeken naar activiteiten in omliggende gebieden zoals de Limburgse Peel en het Rijk van Dommel & Aa.

De economische ontwikkeling kent de volgende ruimtevragers:

- Ontwikkeling bedrijventerreinen (o.a. kwaliteit in relatie tot kwantiteit, en aandacht voor logistiek)
- Ontwikkeling van een gevarieerd en gebiedseigen aanbod van recreatieve voorzieningen
- Aanleg glasvezel
- Bereikbaarheid (zie 2.3)



2.2 Woon- en leefklimaat: De Peel in de metropoolregio

Vergrijzing is een van de belangrijkste demografische ontwikkelingen in Nederland en zo ook in de Peelregio. Nu is één op de zes Nederlanders ouder dan 65 jaar. In 2050 geldt dat voor één op de vier. Welgestelde en gezonde ouderen creëren nieuwe werkgelegenheid in cultuur, recreatie, dienstverlening en zorg. De vergrijzing brengt ook een grotere en veranderende zorgvraag met zich mee en een voortgaande afname van de gemiddelde grootte van huishoudens. Dit leidt lokaal tot een sluipende krimp van de bevolking, ook al is er bijvoorbeeld op het niveau van de Metropoolregio Eindhoven groei. Het lokale draagvlak voor voorzieningen in met name kleine kernen wordt bedreigd. De vraag naar woningbouw blijft, maar verschuift naar andere woningtypes en -milieus.

Het veranderend woon- en werkklimaat kent de volgende ruimtevragers:

- Verschuivende voorkeur voor stedelijke woonmilieus (1- en 2 persoons huishoudens) dicht bij voorzieningen;
- Demografische krimp schuift langzaam op van periferie naar stad;
- Groei komt vooral door migratie, maar is onzeker. Dit vraagt flexibiliteit bij het bouwen in de delen van de Peelregio, met name in de steden. Waar nog een zekere groei is te verwachten in de periode tot 2030, zal dit vooral door migratie tot stand gebracht gaan worden (in geringe mate van buiten de regio maar vooral door de trek naar de stad);
- Vergrijzing en ontgroening: wegtrekken van een deel van de 18+ generatie naar universiteitssteden;
- Transformatie van de bestaande voorraad is van groot belang;
- Woonmilieus vragen om meer variatie en specialisatie;
- Vraag naar en ontwikkeling van nieuwe woon-zorg concepten en het inspelen op technologische en maatschappelijke veranderingen en innovatie;
- Klimaatadaptatie en energietransitie in bebouwd gebied;
- Teruglopend en verschuivend draagvlak (leegstand) van voorzieningen vraagt om concentratie en schaalvergroting, maar ook om ruimte voor initiatieven en experiment.

2.3 Bereikbaarheid: slimme verbindingen

De gemeenten in de metropoolregio hebben een bereikbaarheidsagenda vastgesteld. Binnen deze agenda zijn een aantal uitgangspunten en bijbehorende maatregelen beschreven die een toekomstbestendig mobiliteitsstelsel creëren. Vanuit een integrale mobiliteitsbenadering wordt ingezet op Smart Mobility en co-modaliteit (gebruikmaken van verschillende vervoersmiddelen). Door verschillende vervoerswijzen naast elkaar én in combinatie met elkaar te gebruiken ontstaat balans tussen individuele bereikbaarheid en maatschappelijke belangen.

Voor een toekomstbestendig mobiliteitssysteem wordt ook ingezet op nieuwe en bewezen methoden op het gebied van 'slimme' technieken in mobiliteit en 'slim' organiseren van mobiliteit. De regio Zuidoost Brabant (MRE) wil het brandpunt zijn van de Europese regio voor het ontwikkelen, testen, implementeren en vermarkten van nieuwe mobiliteitsconcepten en -diensten (meer informatie: www.smartwayz.nl/bereikbaarheidsakkoord-Zuidoost-Brabant). De Peel wil hier prominent deel van uitmaken door een actieve en slagvaardige uitvoering en het inbrengen van living lab projecten van de Automotive Campus in Helmond.

Toekomstbestendige bereikbaarheid kent de volgende ruimtevragers:

- Slimme mobiliteitsoplossingen;
- Aanpassing wegenstructuur;
- Fietspaden, slowlanes en verbindingen;
- Natuurcompensatie voor infrastructurele projecten;
- Hoogwaardig openbaar vervoer;
- Verhoging frequentie Sprinters;
- Uitbreiding capaciteit P+R en fietsenstallingen bij stations





2.4 Klimaatadaptatie en energietransitie

Het veranderende klimaat in Nederland zorgt voor meer extremen in het weer. De wateroverlast in juni 2016 maakt duidelijk dat er maatregelen nodig zijn om het watersysteem robuuster te maken, beter bestand tegen extremen (te veel neerslag of bij droogte). Tegelijk zijn er ook perioden van droogte en hitte die een weerslag hebben op de landbouwproductie, de leefomgeving in bebouwd gebied (gezondheid en arbeidsproductiviteit) en de ecologische kwaliteiten van natuurgebieden. Transitie naar meer klimaatadaptieve inrichting en grondgebruik heeft hoge prioriteit en consequenties voor de ruimtelijke planning en (her)ontwikkeling van gebieden.

De energieopgave is een van de grootste maatschappelijke en ruimtelijke uitdagingen. De energieopgave zal een wezenlijke invloed hebben op het landschap en de leefomgeving van de toekomst [zonnepanelen, windmolens, geothermie installaties]. Provinciaal is de ambitie vastgelegd om in 2050 energieneutraal te zijn en onafhankelijk van fossiele brandstoffen. De metropoolregio Eindhoven heeft daarbij de ambitie benoemd [versnellingsagenda] om, als slimste regio, ook de eerste energie neutrale regio van Nederland te zijn. Het is daarbij van belang en van waarde om bij de maatregelen synergie te vinden met andere ruimtelijke dynamiek en maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie.

2.5 Transitie landelijk gebied

In het landelijk gebied spelen er grote opgaven omtrent klimaatadaptatie, energietransitie en de verweving met het stedelijk netwerk. Een andere belangrijke opgave in het landelijk gebied is de voortgaande transitie binnen de agrarische sector. De opgaven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en vormen tezamen de transitie van het landelijk gebied. De landbouw is de grootste grondgebruiker in de Peel en daarmee ook bepalend voor het aanzicht van het gebied. De Peel staat midden in de opgave de agrarische sector te verduurzamen en meer circulair te maken in relatie met haar omgeving én de exportpositie voor de noordwest Europese markt te versterken. Binnen de agrarische sector zijn een drietal bewegingen te zien: het richten op regiogebonden niches, het verduurzamen en versterken van complete clusters en ketens (zowel dierlijk als plantaardig in de primaire, secundaire en tertiaire sector) of het omschakelen naar een ontwikkeling in een compleet andere economische sector. De landbouw in de Peelregio is verbonden met die in Noord-Limburg (Greenport Venlo) en Noordoost Brabant (Agrifood Capital).

Er vindt zowel een schaalvergroting als -verkleining plaats. Het aantal agrarische locaties (veehouderij) blijft afnemen, omdat ondernemers stoppen. Dit komt deels door de voortgaande schaalvergroting van de landbouw in een globale economie. Zij die doorgaan zullen nog verder specialiseren en de inzet van high tech maakt nog meer mogelijk. Veel locaties in het buitengebied zijn niet langer agrarisch maar vragen om een nieuwe functie of om sloop t.b.v. bijvoorbeeld nieuwe natuur. Er komen stallen (met asbest) vrij die gesaneerd worden. De grondgebonden land- en tuinbouw wordt steeds intensiever; er worden nieuwe hoogrenderende gewassen geteeld. De gezondheid van de bodem staat onder druk. De schaalverkleining van de landbouw komt door meer oriëntatie op regionale en/of niche markten: De Peel als kwalitatief sterk merk voor voedsel. Het platteland verandert en er ontstaat een diversiteit aan nieuwe en andere vormen van bedrijvigheid. De verschillende landschappen van De Peel bieden mogelijkheden en grenzen. De verbinding van de natuurgebieden met hun omgeving en hun toegankelijkheid kan versterkt worden. Er is behoefte aan meer experimenteerruimte binnen de Peelregio en aan meer flexibiliteit en kwaliteit bij inpassingsvraagstukken. De Peelregio wil hierin voorop lopen.

Ruimtelijke agenda ziet het landelijk gebied als contramal én integraal onderdeel van het stedelijk netwerk. De transformatie van het landelijk gebied kent de volgende ruimtevragers:

- Klimaatadaptatie
- Duurzame energie
- Circulaire economie, energietransitie en het aanjagen en ruimte bieden voor innovaties;
- Volksgezondheid, inpassing in een gezonde leefomgeving voor mens en dier;
- Verschuivingen in fysieke stromen en relaties (soort en type bereikbaarheid) van de agri-food-sector die werkt voor de wereldmarkt en/of de Europese markt
- Recreatie en toerisme
- Relatie stad-platteland; Kleinschaligere landbouw voor regionale markten
- Nieuwe functies op voormalige agrarische locaties (VAB).

In verband met de omvang en de complexiteit van de transitieopgave van het landelijk gebied en om deze op duurzame wijze te verwezenlijken (Telos-driehoek People, Planet, Profit) is nader onderzoek nodig.





3

Drie programma's

Programma #1

**'Nieuwe ontginning'
van het groot-
schalig agrarisch
landschap**

Programma #2

**Nieuwe park-
landschappen
van de Aa**

Programma #3

**Versterken van
het stedelijk
netwerk
van de Peel**

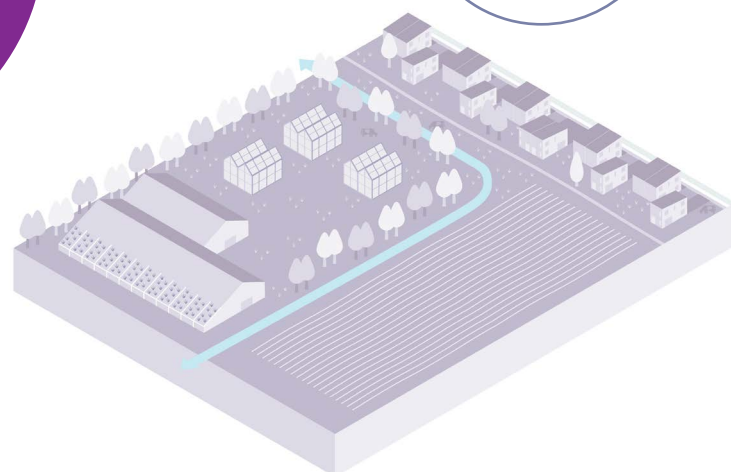
Deze ruimtelijke agenda neemt het landschap als basis voor de toekomstige ontwikkeling en benut tegelijkertijd de kansen en potenties die het landschap biedt om te komen tot duurzame oplossingen. Om de opgaven te laten landen in uitvoerbare projecten zijn drie programma's ontwikkeld die aansluiten bij de structuren van de Peel.

De drie programma's vormen het kader voor de ruimtelijke uitwerking van de opgaven waar de Peelregio voor staat. Zowel bestaande projecten kunnen een bijdrage leveren aan deze programma's als nieuwe projecten en initiatieven. De agenda is een uitnodiging aan een ieder om de handen uit de mouwen te steken en een steentje bij te dragen aan de regio en kansen te pakken. Zoals gezegd is de Ruimtelijke agenda vooral geen masterplan of blauwdruk voor de regio, maar een document dat als inspiratie dient voor ruimtelijke planvorming door de verschillende betrokkenen. De Ruimtelijke agenda is bedoeld om richting te geven en partijen uit te nodigen om daarmee de effectiviteit op regionale schaal te vergroten. De Ruimtelijke agenda zet aan tot nieuwe initiatieven en versterkt lopende initiatieven. De drie belangrijkste integrale ontwikkelopgaven waar de regio gezamenlijk voor staat zijn:

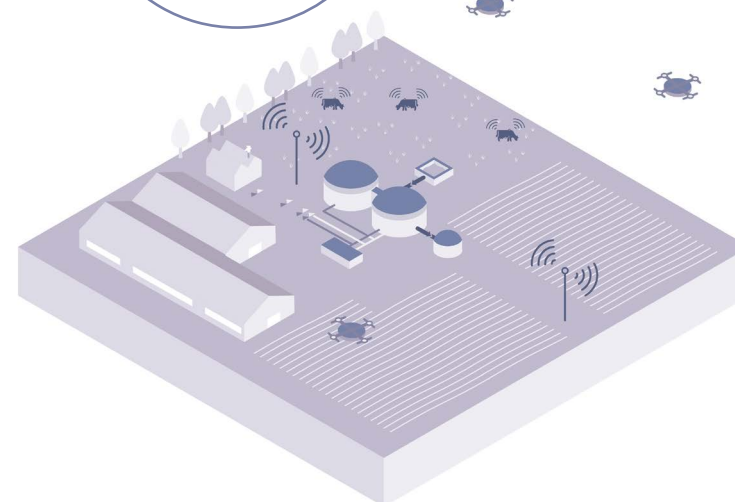
1. 'Nieuwe ontginning' voor het grootschalige agrarische landschap: ruimte bieden aan schaalvergroting en de-ontwikkeling van niches in de landbouw zodat een toekomstbestendige en circulaire agrarische sector ontstaat, volledig in symbiose met landschap, dorp en stad.
2. Nieuwe parklandschappen van de Aa: naast de Peelvenen, het jonge ontginningslandschap en het stedelijk netwerk neemt het landschap van de Aa een specifieke plaats in in de Peelregio.
3. Versterken van het stedelijk netwerk van de Peel: centrumkern Helmond omringd door vitale dorpen met sterke gemeenschappen. Het stedelijk netwerk is flexibel om te voldoen aan de continu veranderende vraag omtrent wonen en werken. De regio als geheel biedt ruimte aan technologische innovaties en design.

Programma #1

'Nieuwe ontginning' van het groot- schalig agrarisch landschap



Intensieve
agrarische bedrij-
ven hebben draagvlak
omdat ze goed ingepast
zijn in hun omgeving.



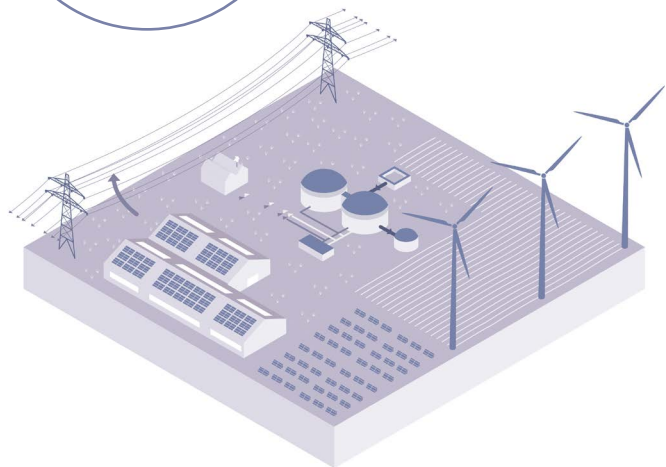
Agrarische
bedrijven zijn duurzaam
en innovatief en weten
door de inzet van high-tech
milieu- en gezondheids-
risico's tot een minimum te
reduceren.

3.1 'Nieuwe ontginning' van het grootschalig agrarisch landschap

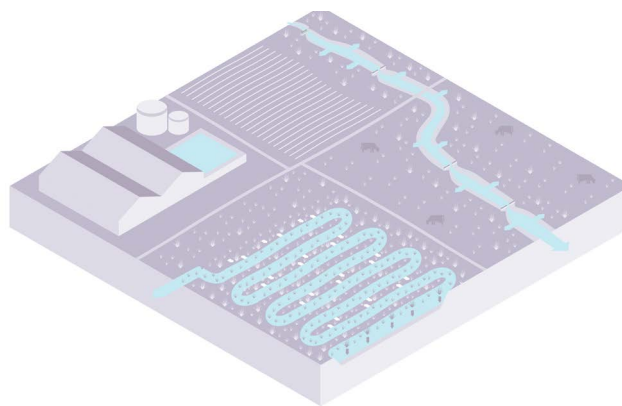
In 2030 is De Peel onderscheidend in Europa in de hightech productie en verwerking van gezond en kwalitatief hoogwaardig voedsel. De opgave is het proces van transitie te faciliteren. De Peel investeert in een toekomstbestendige agrarische sector, een mooi en beleefbaar buitengebied en een vitaal platteland waar voor de vele functies een duurzaam perspectief lonkt. De ambitie is een sector die maatschappelijk geaccepteert en gewaardeerd wordt. Een sector die diervriendelijk produceert, past in zijn natuurlijke omgeving en geen onaanvaardbare gezondheidsrisico's met zich meebrengt.

Het agrarisch bedrijf van de toekomst is high-tech, intensief in grondgebruik en industrieel van aard. Het moderne agrarische bedrijf draagt positief bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en heeft draagvlak in de omgeving. Het grootschalige landschap is interessant omdat er contrasten zijn tussen natuur en landbouw. Het land wordt intensief gebruikt voor hoogrenderende teelten. Nieuwe ontginning betekent hier dat er een functioneel productielandschap ontstaat met een nieuw landschapsbeeld. De ontginningen van 100 jaar geleden worden gekoesterd en met inzet van high-tech herbevestigd. De bodem in dit gebied staat zwaar onder druk, blijft kwetsbaar en poreus. Bodemverbetering is een economische voorwaarde. De gevolgen van klimaatverandering worden in het gebied opgevangen. De ruimtelijke

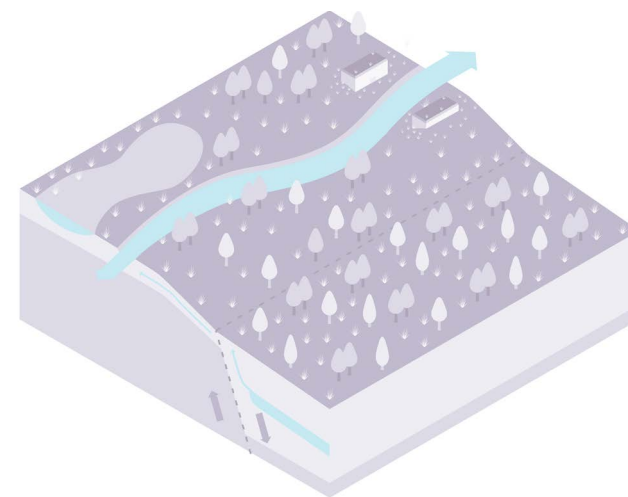
Energie-
winning is een sector
van belang. Een moderne
ondernemer oogst energie.
Het landelijk gebied produ-
ceert voor het stedelijk
netwerk.



Schoon
water op het
gewenste moment
is geld waard.



Parels in de
Peel: het GEOpark,
de Peelraamstelling als
verbinding met één
groot Nationaal Park
De Peel.



condities voor verduurzaming zijn aanwezig. Het watersysteem in het productielandschap sluit optimaal aan bij de natuurlijke ondergrond en bodemkenmerken. Het watersysteem maken we beter bestand tegen extreme situaties in het weer. Naast optimalisaties in het watersysteem en het beheer is er met name in de hoofdbeken extra ruimte nodig om water goed op te kunnen vangen en overlast in de toekomst te voorkomen. We zoeken hierbij de verbinding met natuurontwikkeling en innovatieve vormen van landbouw. Transformatie van de agrarische sector naar andere en nieuwe duurzame vormen van bedrijvigheid wordt ruimtelijk ondersteund en aangejaagd. Van belang is een versterking van het gehele agro-food cluster, met zijn primaire, secundaire en tertiäre bedrijvigheid.

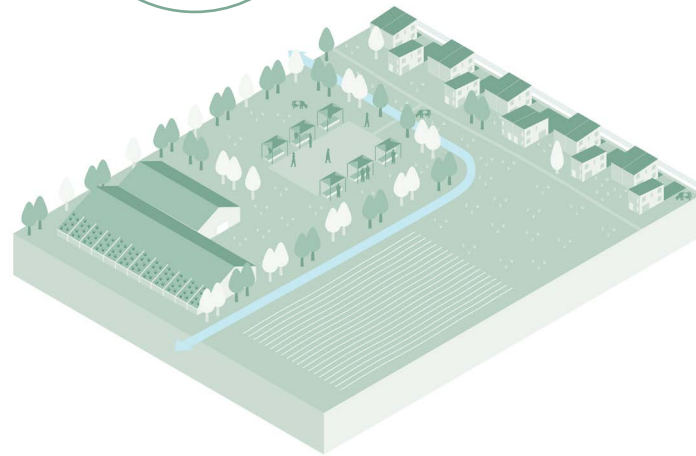
Dit is het land van de doeners, inspanning moet ook iets opleveren. De regio is onafhankelijk van fossiele brandstoffen in 2050. Dit wordt gezien als een kans om een nieuwe duurzame energie-economie te maken. Het grootschalig productielandschap blinkt uit in de productie van duurzame energie in samenhang met het stedelijk netwerk. Het productielandschap in De Peel is uniek in Europa want het is schoon, ruim en duurzaam. Het GEOpark op de Peelrandbreuk en de PeelRaamstelling vormen beleefbare verbindingen met de Deurnese Peel en het Nationale Park De Groote Peel. Deze parken maken de natuurlijke en door de mens gemaakte contrasten in het grootschalig productielandschap beleefbaar.

Programma #2

Nieuwe park- landschappen van de Aa

Boerderijen
zijn zichtbaar beleef-
baar en voegen kwaliteit
toe aan de leefomgeving.
Boeren in en met het
landschap

Beken
krijgen de ruimte,
zware buien
kunnen opgevangen
worden.

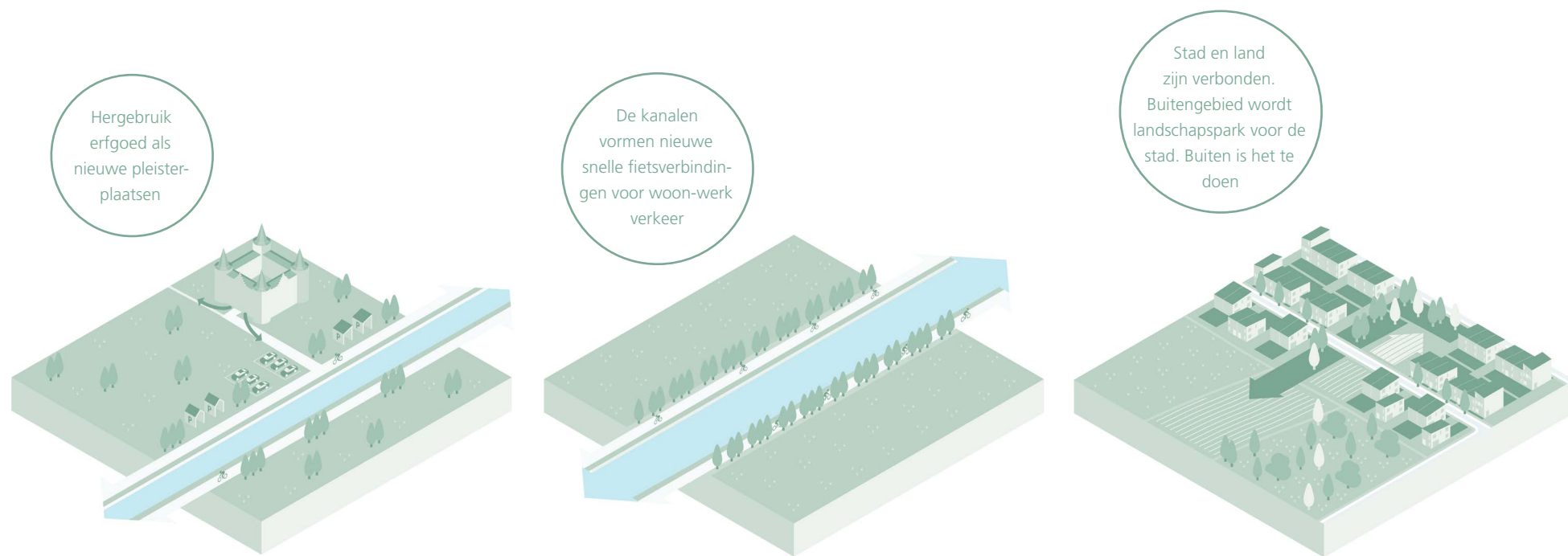


3.2 Parklandschappen van de Aa

In 2030 heeft de Peel een aantrekkelijk buitengebied met een hoge biodiversiteit en aansprekende (natuur) parels. De voor de Peel kenmerkende landschapstypen zijn behouden, waar mogelijk versterkt en meer vervlochten met het bebouwde gebied. Natuur, water en landschap dragen bij aan een gezonde leefomgeving en een sterk vestigingsklimaat. De ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten zijn de basis voor het parklandschap van de toekomst. Een goed begrip van de historische ontwikkeling van het landschap is essentieel. Vanwege de rijke bewoningsgeschiedenis van deze ketting is hier nog steeds sprake van hoge cultuurhistorische en archeologische waarden, zoals monumenten en oude akkercomplexen.

De centra van steden en dorpen zijn van bewoners en bezoekers. De inrichting is gericht op beleving en verblijfskwaliteit. De grote natuurgebieden zijn verbonden. Het groen is goed toegankelijk en bereikbaar. Vanuit het dorp of de stad ben je zo buiten. Het water van de Aa en de kanalen vormen verbindingen van buiten naar binnen en vice versa. Langs de kanalen liggen snelle fietsverbindingen voor woon-werk verkeer.

Dynamiek is een aanjager voor vergroening. Het landschap van de beekdalen wordt benut en attractiever gemaakt. Historische gebouwen zijn makkelijk te vinden en vertellen het verhaal van het gebied. De nieuwe parkstructuur versterkt de leesbaarheid van het oude

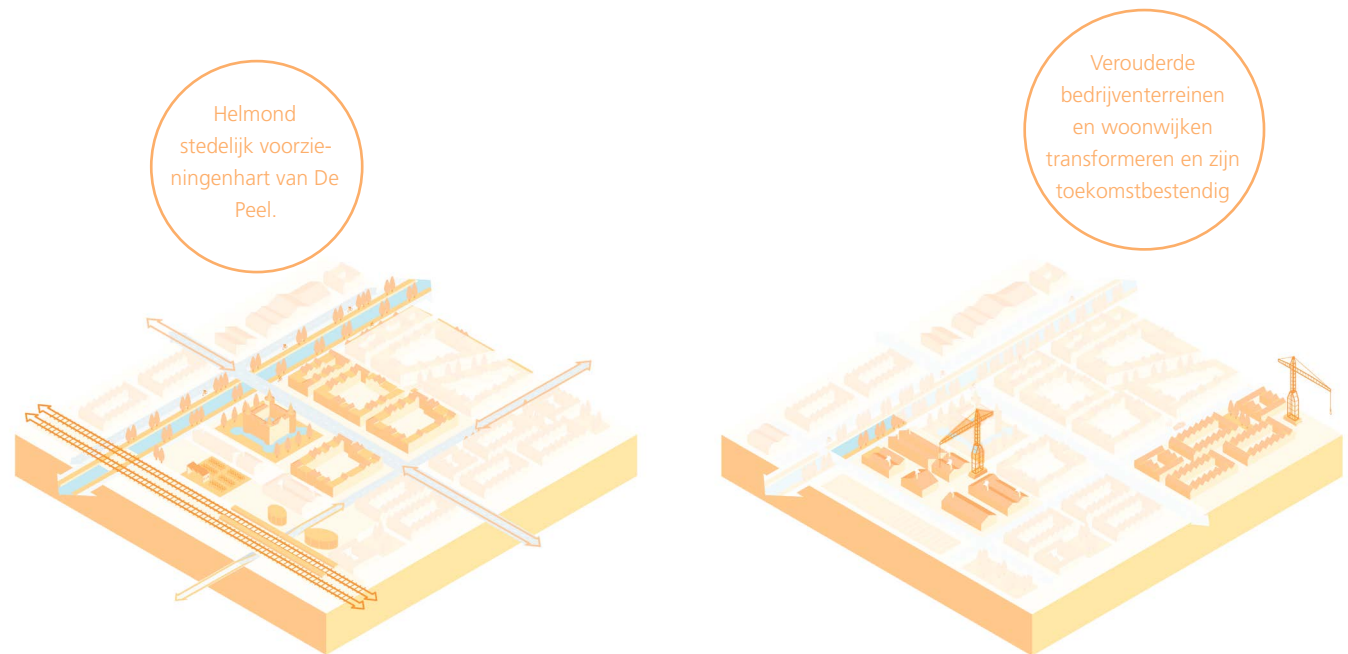


landschap met zijn dorpskernen, torens en kastelen. Historische landschappen met bolle akkers, oude routes en landgoederen maken deel uit van het nieuwe parklandschap. De Peelparels krijgen een podium en dragen bij aan de gezamenlijke promotie van de Peel. De gevolgen van klimaatverandering worden opgevangen en de kansen die klimaatverandering biedt worden verzilverd. De Aa met zijn zijtakken krijgt de ruimte om te meanderen. Lopen behouden hun historische karakter. Zware buien worden waar mogelijk opgevangen. Ruimte voor water biedt mogelijkheden om natuurontwikkeling, recreatie en mooi wonen mogelijk te maken.

Het parklandschap en de nabijheid van veel mensen brengt nieuwe kansen. Enkele agrarische gezinsbedrijven zien kansen om hierop in te spelen en worden de boerderijen van de toekomst. Deze boerderijen zijn beleefbaar en voegen kwaliteit toe aan de leefomgeving. Transformatie van de agrarische sector wordt in het parklandschap ruimtelijk ondersteund en aangejaagd. Hierbij zijn de ruimtelijke condities voor verduurzaming aanwezig. Er is een diversiteit aan plekken om te ontmoeten, ideeën uit te wisselen en te verbinden..

Programma #3

Versterken van het stedelijk netwerk van de Peel



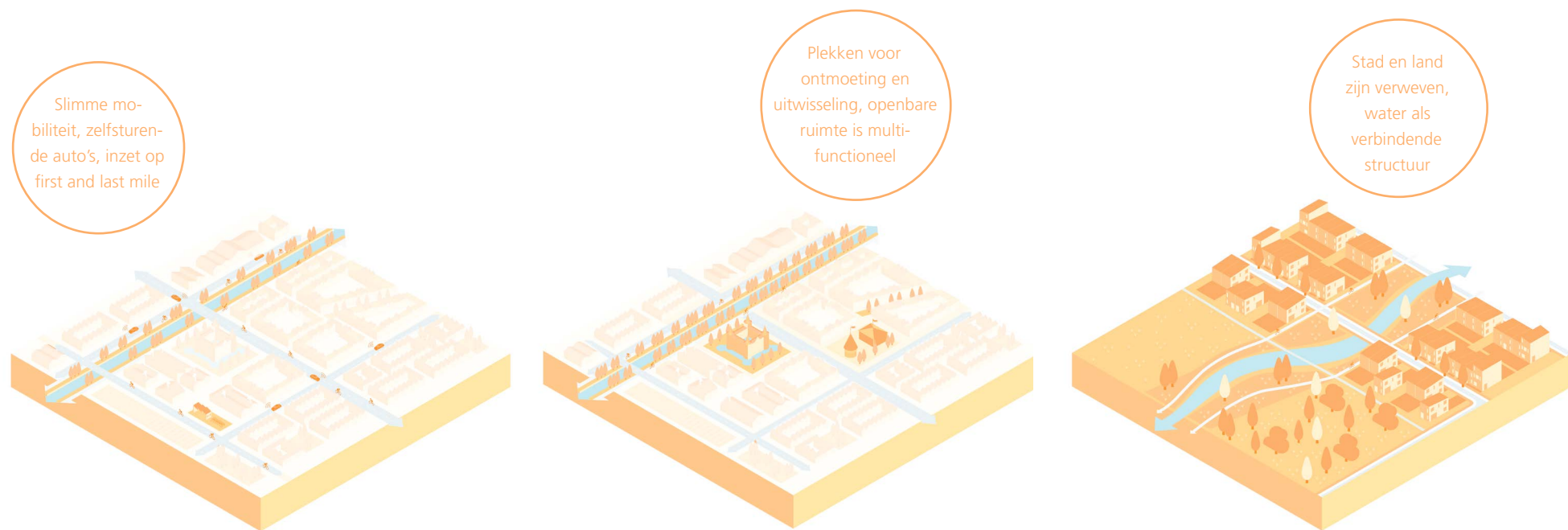
3.3 Versterken van het stedelijk netwerk van de Peel

In 2030 is de Peelregio nog meer dan nu een onlosmakelijk en onmisbaar deel van de Metropoolregio Eindhoven. Helmond is het stedelijk hart van de Peelregio en complementair aan Eindhoven. Als tweede centrumstad van Zuidoost Brabant (MRE) maakt het ook deel uit van het Stedelijk gebied Eindhoven (SGE) en neemt daarmee een brugfunctie in tussen de Peel en Eindhoven.

De focus ligt op hergebruik, toekomstbestendigheid, kwaliteit en duurzame bedrijvigheid in de Peel. Verouderde bedrijventerreinen en woonwijken in de Peelregio worden gerevitaliseerd of getransformeerd om te blijven voldoen aan de nieuwe ruimtevragers in bestaand stedelijk

gebied: ruimte voor klimaatadaptatie, nieuwe wensen op het gebied van werken om elkaar meer te ontmoeten, nieuwe wensen met betrekking tot wonen en ruimte voor de circulaire economie en energietransitie. Helmond en de grote dorpen zijn verweven in het landschap en gebruiken hiervoor historische routes, landschappelijke structuren en landmarks. De drie campussen (Automotive, Food Tech en Green) zijn de trots van de regio. Daarnaast functioneert de gehele omgeving als test- en etalageruimte voor innovaties en design. Werken in de regio's overal mogelijk door de uitstekende digitale bereikbaarheid.

De centra van steden en dorpen en in toenemende mate ook de stationsomgevingen vormen de spil van het stedelijk systeem. Aantrekkelijke stationsomgevingen en comfortabele over-



stap tussen bijvoorbeeld snel openbaar vervoer, fiets en/of auto maakt multimodaal reizen gemakkelijk. Vanuit Deurne en Helmond ben je zo in Eindhoven, Amsterdam of Düsseldorf. En vanuit Helmond en Deurne ben je ook zo in de grootste dorpen in de Peelregio via het snelfietspad of snel openbaar vervoer. Voor de kleinere kernen en buurtschappen is een op maat gesneden en betrouwbaar 'on demand' systeem beschikbaar. Een goede verknoping van wegen en ov leidt tot een robuust verkeersnetwerk.

De centra van steden en dorpen staan ook onder druk, met name door een herstructurering van de detail/winkelfunctie die zich laat zien door een grote (structurele) leegstand. Dit geldt echter in zekere zin ook voor andere publieke voorzieningen als onderwijs, zorg en cultuur.

Dit vraagt niet alleen een intensief begeleidingsproces om tot nieuwe verhoudingen, volumes en structuren in de Peel te komen, maar stelt tegelijkertijd de opgave om het teruglopend belang van deze functie op te vangen door een andere aanpak van de ontmoetingsfunctie die deze centra hebben voor de vitaliteit van leefgemeenschappen. Teneinde de steden en dorpen een vitale en duurzame toekomst te bieden zal immers meer variatie en specialisatie tussen deze kernen moeten gaan ontstaan. Het veranderende woon- en leefklimaat vraagt vooral voor het stedelijk netwerk nadere afstemming van beleid, programmering en uitvoeringsmaatregelen.





4

Uitvoering

Ruimtelijke ontwikkelingen houden niet op bij de gemeentegrens. De Ruimtelijke agenda voor de Peel is een gezamenlijke, strategische aanpak van de belangrijkste ontwikkelingen, kansen en opgaven voor de Peel. Met het unieke landschap van de Peel als basis gaan we nieuwe opgaven aan door slimme verbindingen te maken tussen verleden, heden en toekomst. De opgaven zijn vertaald in de drie programma's van de ruimtelijke agenda.

De realisatie van de drie programma's kan op verschillende manieren en verschillende sporen verlopen, zoals:

- Projectmatige samenwerking tussen maatschappelijke partners, gemeenten, waterschappen, MRE, provincie, bedrijven, etc.
- Projecten en programma's via Het Innovatiehuis De Peel.

De aard van de opgave en de door de partijen ervaren urgentie bepalen de vorm van de uitwerking en samenwerking bij de projecten. Voor de Ruimtelijke agenda is het Innovatiehuis belangrijk als broedplaats voor projecten die aansluiten op deze agenda. Het is de speler in het web waar partijen bij elkaar worden gebracht en initiatieven worden gefaciliteerd. Verbinding is hierbij een kernwaarde, ook voor de bestuurlijke afstemming over de agenda. De Ruimtelijke agenda is een dynamisch document: nieuwe ontwikkelingen, kansen en opgaven kunnen aanleiding geven om de agenda te ontwikkelen. De betrokken partijen kunnen hier individueel of gezamenlijk het initiatief toe nemen. Op de volgende pagina's zijn per programma voorstelbare projecten opgenomen. Deze projecten zijn reeds bestaand, in verkenning of agenderend van aard. De lijst met projecten is een momentopname en kan gezien worden als een levende agenda en dient vooral om een beeld te geven bij de programmalijnen.

#1 'Nieuwe ontginning' van het grootschalig agrarisch landschap

In 2030 is De Peel onderscheidend in Europa in de hightech productie en verwerking van gezond en kwalitatief hoogwaardig voedsel. De opgave is het proces van transitie te faciliteren. De Peel investeert in een toekomstbestendige agrarische sector, een mooi en beleefbaar buitengebied en een vitaal platteland waar voor de vele functies een duurzaam perspectief lonkt.

Voorstelbare projecten:

Duurzaamheid & duurzame energie:

- Ruimte voor duurzame energie (uitwerking/vervolg MRE-project): Proeftuinen in De Peel (V)
- Geothermie: Energie uit de aarde (V)
- Versnellingsagenda Duurzaamheid: Circulaire economie & kringlopen (B)
- Bioraffinage (B)
- ...

Agro:

- Uitvoeringsprogramma Agro De Peel (+ opbouwen sleutelfigurennetwerk) (A)
- Landscaping The Food: Ontwerp nieuwe productielandschappen in De Peel (Agro As De Peel) (V)
- Boer Bier Water – Proeftuin De Peel, met nadruk op cross-overs (B)
- Vrijkomende agrarische bebouwing: Proeftuinen in De Peel (Elsendorp, Sloopregeling Someren, Asten-Heusden) (B)
- Aandacht voor de stoppers – maatwerkoplossingen (A)
- De Peel Go Nuts (B)
- Veehouderij & Gezondheid (verbeteren luchtkwaliteit)
- Facilitering en verbreding Food Tech Brainport (B)
- Health Deal De Peel
- ...

Natuur, water, landschap:

- GEOpark 'De Breuk door Peel en Maas' op de UNESCO-erfgoed lijst (A)
- Peelraamstelling (B)
- Werkplaats klimaatinnovatie De Peel (V)
- Klimaatadaptatie: nieuwe parken, nieuwe ontginningen en dorp en stad (diverse projecten)
- Herstellen van beken en het aanleggen van ecologische verbindingzones (B)
- Realisatie Natuurnetwerk Brabant – kanseninventarisatie De Peel (A)
- Wijstherstel (Peelrandbreuk)
- Peelvenen
- Versterking landschap door aanleg en onderhoud van natuur/landschapselementen (B)
- ...

(B) Bestaand - (V) Verkennend - (A) Agenderend

Voorbeeldproject: Boer Bier Water

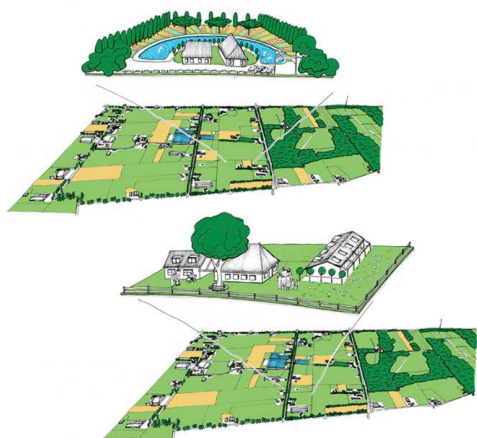


Bron: BoerBierWater.nl

Het project Boer Bier Water koppelt de voedselindustrie met agrarische bedrijven, door de grondstof water voor de agrarische sector en de voedselindustrie veilig te stellen. Juist op het snijvlak worden de problemen rond wet- en regelgeving zichtbaar. Boer Bier Water is een netwerkorganisatie, waarbij de gemeente Laarbeek, Waterschap, Rijkswaterstaat, Provincie en enkele kennisinstellingen zijn aangesloten. Vanuit de lokale projecten zijn er projecten op te starten in De Peel die gebruik kunnen maken van de opgedane expertise. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Peelbreed onderzoek naar het hergebruik van industrieel proceswater door de landbouw
- Realisatie van een robuuste en klimaatbestendige zoetwatervoorziening voor de landbouw.
- Sluiten van lokale kringlopen; gebruik van reststromen als grondstof voor nieuwe producten.
- Ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied versterken op 3 schaalniveaus: een goede inpassing in het landschap, een heldere inrichting en compositie van het erf en tenslotte de architectuur van het gebouw/stal.

Voorbeeldproject: Experimenteerruimte VAB's



Bron: De Ontwerptafel

In 2012 waren in De Peel ruim 11.000 agrarische bedrijven actief op 14.000 locaties (26 miljoen m² agrarische bebouwing). Tegelijkertijd stond ongeveer 2 miljoen vierkante meter agrarische bedrijfsruimte leeg (in een kwart van de bedrijven zijn de afgelopen jaren niet-agrarische bedrijven gevestigd). Tot aan 2030 stoppen nog eens 4.500 bedrijven op 5.000 locaties. Ook in De Peel komt veel agrarische bedrijfsbebouwing vrij. Wil De Peel dit positief invullen, is 'Ontwikkel/Experimenteerruimte' nodig en moeten financiële arrangementen voor innovatieve initiatieven geboden worden. Voorop staat een integrale aanpak via gebiedsontwikkeling en –processen waarbij samenwerking gezocht wordt met nieuwe (markt)partijen. [++ Van Asbest naar Zonnepanelen].

De inwoners van Elsendorp zijn zelf aan de slag met nieuwe ontwikkelingen voor vrijkomende agrarische bebouwing. Op basis van buurtgesprekken waarin de inwoners aangeven wat hun wensen voor de toekomst zijn. Deze wensen worden vertaald in een gebiedsplan. Zo worden veranderingen in het gebied zichtbaar. Een aantal concrete cases wordt doorgerekend en dienen als voorbeeld en inspiratie om eigenaren te bewegen tot verandering.

Voorbeeldproject: Geothermie



Voorbeeld moderne glastuinbouw (Bron: Anthura)

De warmte uit de aarde wordt in steeds meer landen gebruikt als duurzame energie. Ook in Nederland is geothermie bezig aan een opmars. Geothermie wordt veelal gebruikt voor het oppompen van warm water om kassen te verwarmen of ingezet in een productieomgeving. De Green Deal is ondertekend door Minister Kamp van EZ, Staatssecretaris Dijksema van I&M, de gemeenten Helmond, Tilburg, Breda en Someren, de provincie Noord-Brabant, Brabant Water, Energiefonds Brabant, Hydreco Geomec BV, marktpartijen (Agristo, Bavaria, Ennatuurlijk, Vlisco, Van Gog Kwekerijen, WoonPartners) en bewonersinitiatieven (Burgerinitiatief Helmond en Coöperatie Duurzame Energie Tilburg).

Belangrijkste aspect van de Deal is de realisatie van vijf concrete geothermiebronnen/-projecten. Daarvoor zijn op dit moment de volgende locaties in de Peel in beeld:

- Helmond (stadsverwarmingsnet en glastuinbouwbedrijf Van Gog)
- Lieshout (bierbrouwerij Bavaria)
- Asten/Someren (meer dan 300 ha glastuinbouw)
- Deurne (twee locaties)

Voorbeeldproject: GEOpark

De ambitie om een GEOpark rond de Peelrandbreuk te realiseren dat op de UNESCOerfgoedlijst komt, biedt De Peel de kans grensoverschrijdende samenwerking te vinden op één onderwerp. Dit project bestaat uit een veelheid aan projecten gericht op het zichtbaar én beleefbaar maken van de Peelrandbreuk. Dit omvat fysieke projecten alsook projecten die door middel van nieuwe technologieën de breuk en haar bijbehorende verschijnselen en effecten aan bezoekers laten zien. Op basis van de ondertekende intentieovereenkomst wordt nu een plan van aanpak uitgewerkt en een samenwerkingsovereenkomst voorbereid. De intentieovereenkomst is een vervolg op het succesvolle project breuken beleven. Het doel is de breuken beter zichtbaar maken, te verbinden met de samenleving/economie en om wijst te herstellen en te benutten voor waterconservering.



Bron: Provincie Noord-Brabant



Bron: Gemerts Nieuwsblad



Bron: Waterschap Aa en Maas

CONCEPT

#2 Nieuwe parklandschappen van de Aa

In 2030 heeft De Peel een aantrekkelijk buitengebied met een hoge biodiversiteit en aansprekende (natuur) parels. De voor de Peel kenmerkende (cultuur) landschapstypen zijn behouden, waar mogelijk versterkt en meer vervlochten met het bebouwde gebied. Natuur, water en landschap dragen bij aan een gezonde leefomgeving en een sterk vestigingsklimaat.

Voorstelbare projecten:

Duurzaamheid & duurzame energie:

- Ruimte voor duurzame energie (uitwerking/vervolg MRE-project): Proeftuinen in De Peel (V)
- Geothermie: Energie uit de aarde (V)
- Versnellingsagenda Duurzaamheid (diverse projecten per gemeente) (B)

Belevingseconomie:

- Toerismepoort Klok en Peel (B)
- Beter zichtbaar en beleefbaar maken van het bestaande recreatieve aanbod (A)
- Innovatieve routestructuren (fiets- wandel-MTB en ruiter) voor De Peel (A)
- Fietsroute 'Rondje Peel' (A)
- Waterverbindingen De Peel - Kanalen van het Aa-dal (A)
- De Blauwe Ruit: kanalen Helmond/Eindhoven (slowlane)
- Blauwe Poort: Recreëren in de Blauwe Poort (A)
- Aa-Park (groene compensatie N279) Bakel/Helmond
- Herbestemmen van (religieus) erfgoed in De Peel (B)
- Duitse Orde (V)

Natuur, water, landschap:

- Werkplaats klimaatinnovatie De Peel (V)
- Klimaatadaptatie: nieuwe parken, dorp en stad (diverse projecten)
- Realisatie Natuurnetwerk Brabant – kanseninventarisatie De Peel (A)
- Sang- en Goorkens
- EVZ Goorloop (Helmond, Mierlohout, Helmond, Croy, het Laar, Voorbeemd) (B)
- Diesdonk
- Astense aa
- Versterking landschap door aanleg en onderhoud van natuur/landschapselementen (B)
- Beleefbaar maken oude (bolle) akkers in De Peel (A)
- Landschapspark Kloostereind (B)
- GEOpark 'De Breuk door Peel en Maas' op de UNESCO-erfgoed lijst (A)
- Peelraamstelling (B)

(B) Bestaand - (V) Verkennend - (A) Agenderend

Voorbeeldproject: Blauwe Poort Laarbeek



Het gebied ten noordoosten van Beek en Donk biedt kansen om een innovatief waterproject te realiseren. Hier bestaat de mogelijkheid om diverse gebiedsopgaven voor natuur, waterbeheer, cultuurhistorie en recreatie slim met elkaar te combineren. Zo wordt ook een bijdrage geleverd aan de branding van de Brainport als slimme regio. De naam van dit project verwijst naar de gemeente Laarbeek als waterpoort van de Peel: de Blauwe Poort Laarbeek.

In 2013 constateerden waterschap Aa en Maas, de gemeente Laarbeek en de Provincie Noord-Brabant dat samenwerken in de streek meerwaarde biedt. Door de verschillende opgaven met elkaar af te stemmen kan er samen met ondernemers en grondeigenaren in het gebied worden gewerkt aan een integraal gebiedsplan. De ontwikkeling van bedrijventerrein Bemmer IV en de Noordoost corridor wordt hierin meegenomen. Om de samenwerking te bekrachtigen is in 2016 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend en heeft Provincie Noord-Brabant naast gemeente Laarbeek en Waterschap Aa en Maas een subsidie beschikbaar gesteld vanuit gebiedsopgave Brainpoort Oost.

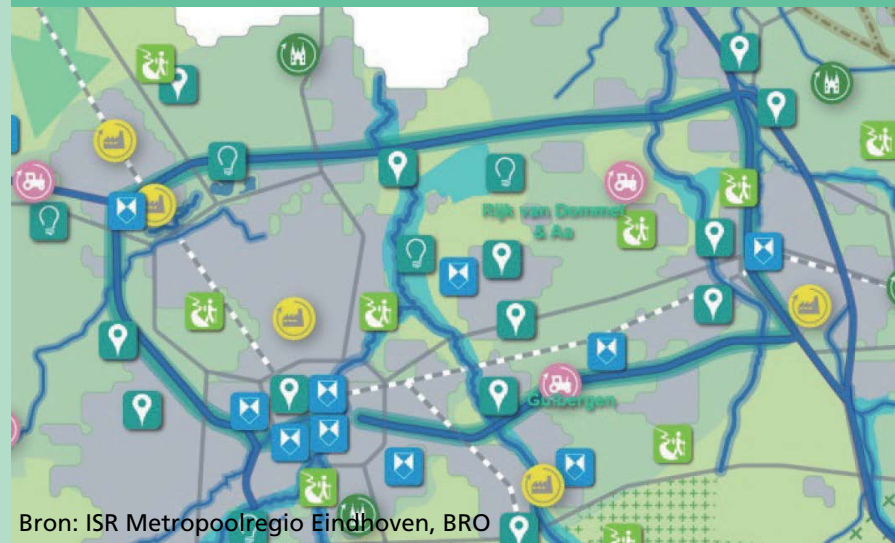
Voorbeeldproject: Toerismepoort De Peel



Bron: Museum Klok & Peel

In Asten is het museum Klok en Peel ontwikkeld en is tevens een Toerismepoort Klok en Peel gerealiseerd. Deze toerismepoort kan dé toegang tot recreatie in De Peel zijn, wellicht in combinatie met Helmond als stedelijke pool, en in combinatie met de bestaande natuurpoorten. Hier maken ook de mogelijke ontwikkeling van een centrum voor Peelstudies, de oprichting van een "Singing Bronze Foundation" en het leggen van een verbinding van De Peel met Helmond op het gebied van citymarketing en regiomarketing deel van uit.

Voorbeeldproject: De Blauwe Ruit (Slowlane)



Bron: ISR Metropoolregio Eindhoven, BRO

Het idee is om een fietspadenroute te creëren in de Blauwe Ruit tussen Helmond en Eindhoven. De Blauwe Ruit bestaat uit: Het Wilhelminakanaal, De Zuid Willemsvaart, het Eindhovens kanaal en de Dommel of het Beatrixkanaal. De Blauwe Ruit biedt ruimte voor beweging, sport, ontspanning en is een snelle verbinding in de metropoolregio.

#3 Versterken van het stedelijk netwerk van de Peel

In 2030 is de Peelregio nog meer dan nu een onlosmakelijk en onmisbaar deel van de Metropoolregio Eindhoven. Helmond is het hart van de Peelregio en complementair aan Eindhoven.

Voorstelbare projecten:

Duurzaamheid & duurzame energie:

- Ruimte voor duurzame energie (uitwerking/vervolg MRE-project): Proeftuinen in De Peel (V)
- Geothermie: Energie uit de aarde (V)

Stedelijke vernieuwing:

- Stads@b en stadsleerbedrijf (A)
- Leefbaarheid in de metropool: Sterke dorpen in De Peel en centrumfunctie Helmond
- Nieuwe combinaties sport-onderwijs (met regionale functie): project Transformatie de Braak-Helmond
- Nieuwe innovatieve woonmilieus (met boven-regionale functie): "Brainport Smart District"

Mobiliteit:

- Uitvoeren van bereikbaarheidsakkoord in De Peel (V)
- Verbreding A67 en de inpassing daarvan (Asten)
- N279 (Veghel - Asten)
- Flitsfietspad (Laarbeek)
- Realisatie van een proeftuin voor slimme en groene mobiliteitsontwikkelingen (B)
- Peelbreed ondersteunen van initiatieven vanuit Automotive NL en Automotive Campus (A)
- Beste Nederlandse /Europese testbaan en keuringscentrum (V)

Economie:

- Faciliteren en verbreding Food Tech Brainport (B)
- Bedrijventerreinenstrategie (B)
- Ontwikkelen van campussen voor innovatief onderzoek, bedrijfsleven en onderwijs (Automotive Campus, Food Tech Park Brainport)

Natuur, water, landschap:

- Waterverbindingen De Peel - Kanalen van het Aa-dal (A)
- De Blauwe Ruit: kanalen Helmond/Eindhoven (slowlane)
- Werkplaats klimaatinnovatie De Peel (V)
- Klimaatadaptatie - nieuwe parken, dorp en stad (diverse projecten)
- Realisatie Natuurnetwerk Brabant – kanseninventarisatie De Peel (A)
- Realisatie natuurnetwerk BrabantStad (natuurontwikkeling in relatie met het stedelijk gebied)

(B) Bestaand - (V) Verkennend - (A) Agenderend

Voorbeeldproject: Food Tech Brainport



Bron: Food Tech Park Brainport

Food Tech Brainport faciliteert het op de markt brengen van nieuwe technologische oplossingen die verspilling van voedsel en bouwstoffen tegengaan. Hiermee ondersteunt Food Tech Brainport ondernemers om de voedselproductie circulair te maken, alles te gebruiken en niets weg te gooien. Food Tech Brainport zet slimme technologieën in die het voor ondernemers mogelijk maakt om nieuwe, smakelijke voeding te ontwikkelen waarmee we gezond, lang en duurzaam kunnen leven. Innovatie en samenwerking is de sleutel tot versneld succes. Al deze technologieën komen samen op het Food Tech Park in Helmond, het centrum binnen het expertisecentrum, waar ondernemers ook daadwerkelijk aan de slag kunnen met deze nieuwe technologieën voor de ontwikkeling van hun eigen producten.

Voorbeeldproject: Testtraject zelfrijdende auto's



Bron: Automotive Campus

Een traject van snelwegen, regionale en lokale wegen tussen Helmond en Tilburg is aangewezen als testomgeving voor zelfrijdende auto's en andere vernieuwende verkeersproeven. Het is voor het eerst dat in Nederland op een netwerk van grotere en kleinere openbare wegen in de praktijk getest kan worden met technologische ontwikkelingen.

Het testtraject is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur, Rijkswaterstaat, de provincie Noord-Brabant en de gemeenten Tilburg, Eindhoven en Helmond. Op het traject is bijvoorbeeld ook ruimte om te oefenen met colonnerijden, communicerende verkeerslichten en vrachtwagens die met draadloos internet verbonden zijn.

Voorbeeldproject: Brainport Smart District



Bron: Brainport Eindhoven / Gemeente Helmond

Brandevoort De Marke wordt een broedplaats voor de maatschappij van morgen. Hier wordt een wijk die slimmer, beter, mooier, duurzamer en socialer is in praktijk gebracht. De wijk wordt integraal bekeken: op het gebied van bouwen, energie, mobiliteit, veiligheid, gezondheid. Alles komt samen in één wijk. Met Smart Mobility wordt ingezet op excellente bereikbaarheid, met Food Technology op een gezonde stad. De ambitie om energieneutraal te worden wordt versneld en nul op de meter is hier niet langer een ambitie, maar alledaagse werkelijkheid. Met behulp van aardwarmte bijvoorbeeld, of door de aanleg van zonnenvelden. 1.000 nieuwe woningen voor een diverse doelgroep: startende gezinnen, expats uit de Brainport regio, ouderen die de drukte van de stad achter zich laten. In Brandevoort krijgt wonen van de toekomst gestalte: Brainport Smart Village.

CONCEPT

Colofon



MUST stedenbouw in opdracht van en in nauwe samenwerking met de gemeenten in de Peel (Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren) en het Waterschap Aa en Maas.

CONCEPT

